

המביא פרק רביעי ביצה לר עין משפט גר ספר

שצריך לברדקן. אם יוכלו לקבל לטובה הלך צו"ט לא דלמא פקעי... הכא בקרדס חדשה עסקין. ומאוס לבון רעפים נגעו בה ויש מהרים שלא לבשל בחמלה בקרדס חדשה ולא היא דהכא בקרדס רעפים דלו שייך בה לבון רעפים משפחה קודם שמביא מולגין בהם והגבילים. אבל כל עובד עובד גדי אסור האולי ויכול בהפסד הקלה לעשות טפי: ואין מפנין לחון נזקין כדי לחסמן ואם בשביל לאפות הכי זה מותר ומותר דלמחר לטוב לאסור לחסמן אפי"ם שהוא עושה נמי כדי ללנות עולמים וי"ל דשאיין בין רעפים לטוב דמחר (שאיין) כיון דהוא עושה ע"י ואין רופן בפורני חדשה שמה הפתח והיא והא לאמרינן לעיל ואם בשביל לאפות מותר וי"ל דהכא שאני בפורני שהוא גדול ויש לחוש ויזכר שמה הפתח: אין עשין במשום כו'. פירש ר"י מלמא מפנין בין משום של אומנין ובין משום של בעל הבית כי הכי דמפנין בשל אומן בין משום לשפירתו משמע דכל המפוזין אסורים אפילו של בעל הבית נמי ויש לומר שלא נכנסו כלל מיהו העולם נכנסו בו היצר ע"י להפסיק נמלמלה נמטה ואומר מ"ו הכ"ר ע"ן מפנין וכו' דמחא מה שפיר' מלמא דעול בשל אומן קאי מירי: ועוד אמר ר' אליעזר עומד ארס כו' פירש"י דמשום דקאמר ר"ח חזק לעיל גבי טעול ארס קיסס קאמר הכא ועוד אמרינן לקולא והקפסא רש"י אל הפסקו במילי עובבא כלן מולגין אסור ויכתיב בחמלה אמרינן דלא אמרו בה רבי אליעזר ורבינא ור"ח לא שייך ביה למימר ועוד דהכי מוכח בעירובין (דף ג' ע"ב) דכל היכא דלפסקוה בדברי דלא אמרינן בה לא שייך למימר ועוד ע"כ נראה לפירוש רש"י דהגרסא מהמאמנה משאכנת היא בפסחים והא דאמר ר' אליעזר עומד ארס כו' יג ליהוה קודם מהיא דתין מולגין וכו' וקפסא דל"כ גם כדרי הגמ' אינו כחשפט וכו' ואומר דהכא דהוא מרייזיה לקולא עשיר קאמר ועוד אמרינן דלפסקוה במילי אסרייזיה והא דלמרינן בעירובין דלא שייך למימר ועוד היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

שצריך לברדקן. אם יוכלו לקבל לטובה הלך צו"ט לא דלמא פקעי... הכא בקרדס חדשה עסקין. ומאוס לבון רעפים נגעו בה ויש מהרים שלא לבשל בחמלה בקרדס חדשה ולא היא דהכא בקרדס רעפים דלו שייך בה לבון רעפים משפחה קודם שמביא מולגין בהם והגבילים. אבל כל עובד עובד גדי אסור האולי ויכול בהפסד הקלה לעשות טפי: ואין מפנין לחון נזקין כדי לחסמן ואם בשביל לאפות הכי זה מותר ומותר דלמחר לטוב לאסור לחסמן אפי"ם שהוא עושה נמי כדי ללנות עולמים וי"ל דשאיין בין רעפים לטוב דמחר (שאיין) כיון דהוא עושה ע"י ואין רופן בפורני חדשה שמה הפתח והיא והא לאמרינן לעיל ואם בשביל לאפות מותר וי"ל דהכא שאני בפורני שהוא גדול ויש לחוש ויזכר שמה הפתח: אין עשין במשום כו'. פירש ר"י מלמא מפנין בין משום של אומנין ובין משום של בעל הבית כי הכי דמפנין בשל אומן בין משום לשפירתו משמע דכל המפוזין אסורים אפילו של בעל הבית נמי ויש לומר שלא נכנסו כלל מיהו העולם נכנסו בו היצר ע"י להפסיק נמלמלה נמטה ואומר מ"ו הכ"ר ע"ן מפנין וכו' דמחא מה שפיר' מלמא דעול בשל אומן קאי מירי: ועוד אמר ר' אליעזר עומד ארס כו' פירש"י דמשום דקאמר ר"ח חזק לעיל גבי טעול ארס קיסס קאמר הכא ועוד אמרינן לקולא והקפסא רש"י אל הפסקו במילי עובבא כלן מולגין אסור ויכתיב בחמלה אמרינן דלא אמרו בה רבי אליעזר ורבינא ור"ח לא שייך ביה למימר ועוד דהכי מוכח בעירובין (דף ג' ע"ב) דכל היכא דלפסקוה בדברי דלא אמרינן בה לא שייך למימר ועוד ע"כ נראה לפירוש רש"י דהגרסא מהמאמנה משאכנת היא בפסחים והא דאמר ר' אליעזר עומד ארס כו' יג ליהוה קודם מהיא דתין מולגין וכו' וקפסא דל"כ גם כדרי הגמ' אינו כחשפט וכו' ואומר דהכא דהוא מרייזיה לקולא עשיר קאמר ועוד אמרינן דלפסקוה במילי אסרייזיה והא דלמרינן בעירובין דלא שייך למימר ועוד היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי: היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

היינו היכא דהוא חזק לומר ר"ח לקולא ר"ח דלפסקוה זה לפי שגולה נשמת מילי דלור גבי הדדי:

זני' ע"י מלאכות (צ)
זני' מלאכה גיבול - (צ)
בני' איסור הכסף

חמישי מלקח ודקאמרי לעיל פון פון און קורין כ' ואלו מן הלכות היינו מן האבות שצונו בו ביום ולא היה שם מילתא פנימית...

3

דף י"א גמרא והלא קצן אמר רב שבת ה"ק כ' ויש לנפק ממי קושית והלא קצן דלומא דהאי כה"ק דפליג דה"ק ע"ל וסבר רבי לביה כי שיעט לביה הפקדון לטעמי גבי מביעה ושאלה דהיי כמו קצן וי"ל דמשמע ליה מוא דקדמי בדישא חל"ק לן דמיט...

חמישי מלקח ודקאמרי לעיל פון פון און קורין כ' ואלו מן הלכות היינו מן האבות שצונו בו ביום ולא היה שם מילתא פנימית...

דף י"ב ח' ובע"ז אלא שבבא ובבבא הלכה כ' אבל בירושלמי רמיזו ולא היעל מה הא דה"ק: בפר"ש ב"ר"ה ל"ה קעבד כ' ובל"ס כיון דמוחזקין ביהוה כ' ע"כ ופי דברי...

דף י"ג ח' ובע"ז אלא שבבא ובבבא הלכה כ' אבל בירושלמי רמיזו ולא היעל מה הא דה"ק: בפר"ש ב"ר"ה ל"ה קעבד כ' ובל"ס כיון דמוחזקין ביהוה כ' ע"כ ופי דברי...

דף י"ד ח' ובע"ז אלא שבבא ובבבא הלכה כ' אבל בירושלמי רמיזו ולא היעל מה הא דה"ק: בפר"ש ב"ר"ה ל"ה קעבד כ' ובל"ס כיון דמוחזקין ביהוה כ' ע"כ ופי דברי...

מרה"ם

דף י"ה ח' ובע"ז אלא שבבא ובבבא הלכה כ' אבל בירושלמי רמיזו ולא היעל מה הא דה"ק: בפר"ש ב"ר"ה ל"ה קעבד כ' ובל"ס כיון דמוחזקין ביהוה כ' ע"כ ופי דברי...

הבמת שלמה

דף י"ו ח' ובע"ז אלא שבבא ובבבא הלכה כ' אבל בירושלמי רמיזו ולא היעל מה הא דה"ק: בפר"ש ב"ר"ה ל"ה קעבד כ' ובל"ס כיון דמוחזקין ביהוה כ' ע"כ ופי דברי...

ודאי דכ"ע משמע דחייב, כיון ששינה בתרתי, כשהייה במקום אחד כשעבד עבורה, ולצאת אח"כ בארוכה ואפי' במרוצה, להכי נקטיה בקצרה דאפי' כהא שהייה בקצרה אי דוקא גמירי באיסורי מקדש מחייב משום שהייה, ואע"ג דהוה בקצרה. ויש אומרים דחדא מינייהו נקט. והראשון נראה לי.

[יז, ב] אילימא³²⁰ דאי לא הוה מפין בה לא הוה מעכל. פי' דלא הוה מעכל עד זמן גדול ביותר מבתרותי שעי, פשיטא עבודה היא.

ואלא³²¹ דאע"ג דלא הפין בה הוה מעכל. פי' הוה מעכל בקרוב ואפי' בתוך שעה, מאי עבר. והיינו דאוקימנא בחדא שעתא ובתרותי שעי³²².

[יז, ב] הא קמ"ל דכל קרובי עבודה עבודה היא. ואיכא דקשיא ליה הא דאמרינן במסכת ע"י³²³ הניח ישראל בשר ע"ג גחלים וזבא גוי והפך בו מותר, ואוקימנא כגון דמעיקרא הוה בשיל בתרותי שעי והשתא ע"י גוי³²³ בשיל בחדא שעתא, וקמ"ל דקרובי בישולא לאו בישולא הוא. ולא קשיא, דאפי' הוה הא והא דאורייתא אפשר שהחמירה תורה בעבודה. וכ"ש דהכא אמרינן אדינא דאורייתא, ודכותה נמי לענין מבשל בשבת אפשר דהוה חייב³²⁴, אבל התם בבשולי גוים דרבנן היקלו אפי' בהא, דליכא משום בנותיהן כיון שבא מקצתו ע"י ישראל. ואדרבה היינו מאי דקמ"ל התם דלא אמרינן כי הכא דקרובי בישולא בישולא. ותדע דהכא³²⁵ אמרינן איפכא לקולא בהניחה גוי והפך ישראל שהוא מותר, ומשום דקרובי בישולא בישולא, ואולינן הכא לקולא והכא לקולא ולא סתן אהודרי, שמשלך נתנו לך, ולא אסרו

ממיתה ואפילו בדלא שימש, למה לי לחייבו מיתה שהיא יותר קלה בששימש, דאיכא תרתי שהייה ושימוש. הקשה ר"ת ז"ל³¹⁵ מאי קשיא, דילמא בשעה, וכגון שהיה שוגג אצל כרת שבטומאת מקדש, ומזיד אצל עבודה, דכרת ליכא ומיתה איכא. א"נ אפילו מזיד בשתייהם, נפקא מינה אם לקה שהוא נפטר מכרת³¹⁶. אביי יכול לתרץ כן, אלא³¹⁷ דנקט חד מתרי תלת טעמי. ואין זה מספיק, דמ"מ ר' זירא גופיה מה הוה קשיא ליה. לכך יש לומר דרבי זירא משמע ליה דכיון דקתני ליה במתני³¹⁸ דאלו שבמיתה, דדומיא דאידך כולוהו דמני התם הוא דלית בהו חיוב כרת בשום צד, כנ"ל.

אי דלא שיה היכי עבדי עבודה. פי' דמשמע לן שאין לך קלה בעבודות שבמקדש שלא יהא בה שיעור שהייה דכדי השתחוייה.

גירסת רש"י ז"ל א"א בשלמא שיעורא גמירי משכחת לה דאנס נפשיה בקצרה ועבד עבודה. פי' ויש בהילוך בינוני של קצרה כדי שהייה והילוך במרוצה, והוא עבד עבודה כדי שיעור שהייה ואח"כ יצא במרוצה, וכיון דשיעורא גמירי אין כאן שיעור שהייה. וא"ת ומה מייית ראייה מוז שאנס נפשיה בקצרה שהוא מקום היתר, לבא בארוכה שהוא מקום איסור³¹⁹. י"ל כי כמו ששינה בארוכה כך שינה בכאן כששינה בקצרה, וכל היכא דאמרת דדוקא גמירי בר כרת הוא, שלא הותרה קצרה אלא כמות שהיא, בהילוך בלא שהייה מיתה ואפי' עקב בצד גודל, ואנן השתא (משניה) [משהיה] הוא דמיייתנן ראייה, וכן פירש"י ז"ל אי אמרת בשלמא דכל איסורי מקדש כגון שהייה וארוכה שיעורא גמירי נוחא, ודוק. וא"ת ואמאי לא נקט דאנס נפשיה בארוכה ועבד עבודה. י"ל דהיא

ו שהה מיתה, ארוכה, אלמא דלגבי קצרה א סגינא שלא נוס אחר לצאת זר נפטר, ולא רוכה שיש לו מקום איסור, שום דעשאוהו או אפשר דכל חאוהו³⁰⁶ כלל שון פי' רש"י די לחיוב כגון זה בלא שהייה, ושיטא לן דלא לעיל, ודוק. רבא לא נתנה דוקא גמירי ייכין אנו לומר ולהכי מבעיא נקט לישנא דלא יכא לאשמועינן נמי חייב, וכ"ש כדבעי איהו³¹¹. יד במיתה היכי משום דאיכא ששימש אלא³¹ נקטינן הכא

ת הוא. פי' אפי' והוא חמור יותר

כ"י א במקום: שלו 3 בכ"א: התירוהו. 308 ברש"י שבע. במקום ומ"מ. וכתין, וכ"כ תוס' וא דהבעיא היא אם על קצרה. והוא אמר תיר אפילו במרוצה. ו הוא ירין כשיעור ו רבנו נראה שהכין . הוא אפילו אם ירין קצרה אפי' חייב. ים (קרבונו) פי"ב 313 סנהדרין פב,

דאם ללא היפוכו היה מתעכל בתוך שעה, וע"י היפוכו קירב את עיכולו, לא חשיב עבודה. דדוקא נקטא הגמי' חדא שעתא ותרותי שעי. אולם הרמב"ם בפ"ד מביאת המקדש ה"ג ובפ"ט שם ה"ד כתב בסתם דהנפך באיברים שלא נתעכלו וקרוב שריפתן חייב. ולא נתן לכך שיעור. 323 לח, א. * 323 בכ"א: היפוך, במקום: גוי. 324 לכאורה מהפך בצינורא הוה כמגיס בקירור, דהוה מקרב בישולו, ורבנו בחידושו לשבת ית, ב כתב דמגיס בתבשיל כשהוא על גבי האור וקודם שהגיע למאכל בן דרוסאי הוה בישול דאורייתא. 325 צ"ל דהתם, לח, ב.

ב. 314 תיבות: בעבודה זו, ליתא לפנינו. (ובכ"מ זכ"ס א: בעבירה זו.) 315 בתוסי' ד"ה אי. 316 כדאמרינן במס' מכות כג, א. 317 כ"ה ברמב"ן ברשב"א ובח"י הר"ן. 318 צוין לעיל הע' 312. 319 ע"י ברברי רבנו לעיל ד"ה בעי מיניה. 320 כעין גי' כ"מ זכ"מ ברק"ס, עיי"ש. ובכ"א: אי דלא הפין ביה לא הוה מעכל פשיטא. וכ"ה ברק"ס. ולפנינו: אי דלא הפך לה לא מעכלי. 321 כעין הגי' שם ברק"ס. (כ"ה בכ"א. ובכ"מ תיבות: הפין בה הוה, חסרות. ובגרפס: מהפך הוה.) ולפנינו: ואי דלא הפין בהו נמי מעכלי. 322 מרברי רבנו משמע

והיינו דאמרי' לקמן בג
 מנין, כלומר דבעשה לח
 חטאת³⁵². אלא היק'³⁵³
 לפי שיש עמו ל"ת³⁵⁴
 אגב אורחיה דמשום
 חיובא. וכן מפורש בס'
 בהוריות³⁵⁶ ומפני מה
 לפי שיש עמו לא תעש
 ולמ"ד לקמן³⁵⁸ דחייב
 לישנא³⁵⁹ שפיר, דתרתיה
 ול"ת היינו כניסה³⁶⁰, ו
 עשה פרוש מן הנדה
 אל הנדה, פירושו לא
 ומשום כניסה. וקרי'
 שהוא המבואר יותר
 תורה³⁶² ותהי נדתה
 ולא יצא עד שימות,
 למדחק³⁵¹ לאשכוחי

351 לקמן יח, ב.
 וצ"ע ממש"כ כאן, עי'
 בהגהות מצפה איתן. ועי'
 353 אין חייבין במקד'
 לא תעשה. 354 כל
 אף שהלשון דחוק, ולהל
 355 ויקרא דיבורא רחו
 357 לשון הספרא והה
 וכ"ה ברמב"ן. והנה
 העשה כלבר חייבים, ד
 עשה ולא תעשה [כלום
 בין אם הוור על ליתן
 מ"ע הקלה ולא אוציא נ
 דע"ו, ונתצתם את מזבו
 אשר לא תעשנה. אוצי
 עליה כרת ולא אוציא
 עליהם כרת, ת"ל אשר
 את מ"ע שבנדה [של
 מכל מצות ה' ריבה. ו
 ולהביא מצות עשה ש
 מפני מה אני מוציא אה
 ומביא את מצות עשה
 והנה ממהלך הידין בנ
 יהיו חייבים על עשה
 ה' ריבה, מבואר שעל
 על הל"ת הוא שחייבי
 בסוף דמ"ט ריבה ע'
 תעשה, כתב הראב"ד
 לא תעשה הוא בא,

ביאה, ואילו ביציאה איכא מ"ד דיציאה דרך
 אחוריו יציאה היא, וכדחנן³³⁷ יצא ובא לו דרך
 כניסתו, וכדאמרינן לה בפ"ק דחולין³³⁸. ו"ל
 דשאני יציאה שדרך הוא בכך לפעמים כתלמיד
 הנפטר מרבו³³⁹, וכדפרישנא התם³⁴⁰ בס"ד.
 תניא נמי הכי וכו' עד דרך ביאה אסרה תורה. ואף
 על גב דההיא בביאת עזרה וכאן בביאת בית
 המנוגע הוא, שפיר ילפי הא מהא, דהא גלויי
 מלתא בעלמא הוא כלשון ביאה שהתורה
 אומרת, ואף על גב דלגבי ביאה במקצת איכא
 דמפליג בינייהו³⁴¹.
 וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור
 שנאמר³³² ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה
 תורה. והקשו בתוס'³⁴² וחיפוק לי שהוא חייב
 משום קדושת גג של היכל, דאפילו למ"ד התם
 בפ' כיצד צולין³⁴⁴ דעליות וגגין לא נתקדשו
 מודה בעליות ההיכל כדאיתא התם, דאמרינן
 התם³⁴⁵ שאני (עליות) היכל שנתקדשו בו עליות,
 והתם משמע דגגין ועליות שוים הם כרינס,
 דמ"ד דכולהו עליות נתקדשו ה"ה לגגין. (אבל)
 [וי"ל] דעליות³⁴⁵ ההיכל שאני, דהתם מקרא
 דרוד הוא דמיייתנן לה, [ו]נתתם אין לנו אלא
 דוקא עלייה ולא גג. א"נ³⁴⁶ דהכא במאי עסקינן
 שנכנס להיכל דרך גגין שבתאין, וכמ"ד עליות
 וגגין לא נתקדשו.
 הא דקתני התם בהוריות אבל חייבין על עשה
 ועל ל"ת שבנדה, ולא קתני על עשה ול"ת. לאו
 למימרא³⁴⁷ דחייבין על עשה גרידא, דלעולם אינן
 חייבין קרבן על עשה לברו, דהא לא תעשינה
 כתיב³⁴⁸ וכדאיתא בהוריות³⁴⁹. וגם יהיד נמי אינו
 חייב קרבן על עשה ואע"פ שיש בו כרת,
 מידי דהוה אפסח ומילה, וכדאיתא בכריתות³⁵⁰.

היכל דכתיב וכו'. 345* כבי"מ אבל עליות. ובכ"א
 דעליות. וליהא שם לחיבת "אבל". 346 וכ"כ
 חוסי הרא"ש. 347 וכ"כ הרמב"ן הרשב"א וחי'
 הר"ן. וכן דעת בעל המאור. 348 ויקרא ד.
 יג. 349 ל"מ. ותיבות "וכדאיתא בהוריות" ליתא
 ברמב"ן ובש"ר. ואולי צ"ל וכדאיתא בספרא, דלהלן
 הע' 355. ותוסי ד"ה אבל הקשו מהגמ' במכות יג,
 ב דאמרינן התם דבעינן דומיא דע"ז דאמר רחמנא
 לא תעביד ואי עביד מיחייב, יצא פסח ומילה. ותירצו
 דעשה נדה לא תעביד הוא, דלא תפירוש בהגה
 מרובה. ומבואר דס"ל לתוסי דחייבין על עשה שבנדה.
 ועי' תשרי רעק"א מהר"ת סי קיח. 350 ג, ב.

עד שיהא תחלתו וגמרו ביד גוי, וכדכתיבנא
 התם³²⁶ בס"ד.
 טהור שנכנס³²⁷ לבית המנוגע דרך אחוריו אפי'
 נכנס³²⁸ כולו חוץ מחוטמו טהור שנאמר³²⁹ והבא
 אל הבית דרך ביאה אסרה תורה. וש"מ שאילו
 נכנס דרך פניו חייב. ומיהו³³⁰ דוקא שנכנס שם
 כולו או רובו מיהת, הא כל שלא נכנס אלא
 מיעוטו, אפילו דרך פניו הוא פטור, דביאה
 במקצת לא שמה ביאה. ולא עוד אלא אפילו
 לעולא דאמר התם³³¹ דשמה ביאה, התם הוא
 לענין ביאת עזרה, ומשום דכתיב קרא³³² בכל
 קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא, מה נגיעה
 במקצת אף ביאה במקצת, אבל בבית המנוגע
 לא. והכי מוכח מהא דתנן בפרק ג' דמסכת
 ידים³³³ ומיייתנן לה בפרק ב' דחולין³³⁴ המכניס
 ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות דברי ר"ע,
 וחכמים אומרים ידיו שניות, ואמרי' התם עד
 כאן לא פליגי אלא בטומאת ידים דרבנן, אבל
 מדאורייתא טהור, דכ"ע ביאה במקצת לא שמה
 ביאה, וא"כ תיקשי ההיא מתני' לעולא, אלא
 ודאי כדאמרן דעזרה שאני. וא"ת וכשנכנס רובו
 דרך פניו למה הוא טמא מפני שרובו ככולו,
 א"כ דרך אחוריו נמי נימא רובו ככולו, ויהיה
 טמא. ו"ל דלא קשיא כלל, דא"כ והבא אל הבית
 שבא לומר דרך ביאה אסרה תורה מאי אהני לן.
 וליכא למימר דאיצטרך לאשמועינן דטעון כבוס
 בגדים אם שהה כדי אכילת פרס, דהא אפי' נכנס
 דרך אחוריו אם עמד שם שיעור שהייה טעון
 כיבוס בגדים, דבכל ענין כתיב³³⁵ והאוכל בבית
 יכבס בגדיו³³⁵ שבא לשיעור שהייה דאכילת
 פרס.
 והא דאמרי'³³⁶ דביאה [דרך] אחוריו לא חשיבא

326 לח, א ד"ה מהו, עיי"ש. 327 כגי ר"ח
 וכ"ה בכי"מ וכי"פ ברק"ס. ולפנינו: הנכנס לבית
 וכו'. 328 כ"ה שם. ולפנינו ליתא לחיבת נכנס.
 329 ויקרא יד, מו. ולפנינו: דכתיב. 330 וכ"כ
 חוסי ד"ה אפילו. 331 ובחים לב, ב. 332 ויקרא
 יב, ד. 333 מ"א. 334 לג, ב. 335 ויקרא
 יד, מו. 335* בכי"מ וכיסי"א: את בגדיו. 336 כ"ה
 בתוסי ד"ה דרך. 337 יומא נב, ב. 338 י, ב.
 339 כדאמרינן ביומא נג, א. 340 החידושים
 לחולין שם הם חסרים. וביומא שם לא כתב רבנו
 כלום. 341 עולא מפליג בינייהו. הביאו רבנו
 בפיסקא הקודמת. 343 ד"ה וטמא ותוסי הרא"ש.
 344 פסחים פה, ב. 345 פו, א. ושם: שאני

ה. הוספות בשבת מ"ח
 [ע"ל ד"ה מהי (הכאן)]
 אשכנז דרבה ורבי זילא
 בני ריש גלותא והר"ן
 שם [כ"ג, א ד"ה וקטן]:
 ע. הר"ן בפרק קמא
 לשבת [ו, ב ד"ה ומלאה]
 האוקימתא ביוזא עקורה
 וטובה צדק י"ח [פ"ב];
 רמב"ם שם ג, י"א; ע, ד
 ובמגיד משנה שם; רבינו
 ירוהם נביח ח"ב ס"א, ט"ז;
 י. כל בו [וימין לא, ט"ז]

ציונים לרמ"א

ט (רבינו ירוהם הלך
 ג"ל) [כ"ג נראה ממדרי ס'
 כ"ג]:
 ט (ר"ן פרק במה
 טובין) [כ"ג, א דבור
 ראשון, לעמ בעל המורה
 סימן ל"ה]:
 ט (רבינו ירוהם ס' ר"ג
 א, שם) ספקי מהר"י
 ורי"ל [דינין והלכות א"ח ט']:

הגהות והערות

א. חוקן ממהדורה פראג
 חקמ"ה, ו"כ"ה דגול מרנב,ה
 פמ"ג ומירוח משאון. ועיין
 יד אפרים ומאמר מרדכי
 ס"ק י"ט שהגיה באופן אחר,
 וכן הגיהו בדפוסים
 ממהדורה ווילנא חר"ו:
 ב. צ"ח צ"ח זה נוסף
 ממהדורה חר"ד ח"א (באר
 הגולה), והוא טעות סופר.
 ועיין רד"ק מההשגה הערה
 י"ג:
 ג. בשהירות דהיהפטרע
 מ"ב ומס"ד נוסף על
 "הפוסקים" ועיין חמד
 משנה א"ח:
 ד. נוסף ממהדורה חר"ד
 חקמ"ד (פרוסתא), ו"כ"ה
 נתינת משאון, מלמ"ח השקל
 ומקור חיים:
 ה. עיין אליהו רב"ט ס"ק
 לו מה שצ"ח בנין זה:
 ו. חיותו אלו העובדי
 ממספ"ע ע"ל למספ"י י"ט ע"פ
 למשק אלעזר:
 ז. כונתו
 דגמנהדורה דהיהפטרע
 חל"ג הנוסח "על ידי חר"י":
 ח. כונתו
 דגמנהדורה דהיהפטרע
 חל"ג בשמן חיבת "מניח":
 ט. עיין סוף סימן ט"א
 [ס"ק כ"ח]: [ב"רין מ"א]

מא וכל שכן קדירה שיש וכו' דשרי. אבל מכל מקום אסור
 (מ) מטעם צישול להאוסרין, כמו שכתב סעיף ט"ו: **מב** ויש
 מהבירין. משום שהשומן ק"ף למעלה והוא צעין, והוא נולד, דמי
 למשקין שזבו. מה שאין כן בשלג דשרי כמו שכתב סימן ט"ב סעיף
 ט', דשנימות צמים אינו ניכר.

ומשמע דאפילו נדיענד אסור
 לאכול השומן, דהוי נולד, ומכל
 מקום הפשטי"ד עלמנה מותרת,
 לצשומן הכלוע זה אין איסור,
 מידי דהוי אחמיכת צמר שמוטר
 לתמס, כמו שכתב הרב צ"י [עמוד
 ח"ח ד"ה וכתב]. ואפשר דכיון דנאסר
 השומן צעין סוחר ונבלע בפשטי"ד
 ונאסר, כמו שכתב צ"ח סימן
 קי"ג סעיף ג', ומכל מקום יש
 להקל בדיעבד, כמו שכתב רמ"א.
 ונראה לי דמוטר ליתן הפשטי"ד
 קודם שהוסק המנוח, כמו שכתב
 סוף סימן רנ"ג דאפילו בנותן
 קדירה קודם שהוסק פטור אבל
 אסור, וכל שכן הכא דיש מתיירין
 ליתן אפילו אחר שהוסק, לכל
 הפחות יש להמיר קודם שהוסק.
 ומכל מקום אין להקל בפני עס

הארץ, (מ) ויש לעשות על ידי עכו"ם. (מ"י) כתב הרמב"ם [שנתן פרק
 ט' (הלכה ד') אחד נתן האור ואחד העצים ואחד הקדירה ואחד המים
 ואחד הצמר ואחד הגיס, כלם חייבים משום מצבל, שכל העושה
 דבר מוצרי הצישול הרי זה מצבל. אבל נתן אחד הקדירה ואחד
 המים ואחד האור ואחד העצים ואחד הגיס, שנים האחרונים חייבים
 (אבל נתן האור לא מתייב, כיון שהאור היה מתכבה ולא היה
 המצשיל מתכבל אם לא היה השני נתון העצים, אבל בדיעבד מייירי
 [שנתנו] (מ) שניהם האור והעצים ביחד, כסף משנה שם בשם ר"י
 צ"ח רב שו"ת סימן נ"א). וצריך לומר דמייירי שלא הליט האש, אלא
 הביאו ממקום אחר ונתנו פה, דאלו הליטו מייב משום מצעיר,
 ורש"י [נ"ה ל', א ד"ה טולן חייבין] פירש דכשמוליך גהלת ממקום
 למקום היא מחלבה מרות הליכתו ומייב משום מצעיר, ועיין ר"ל
 חז"ק סימן כ"א, דכתב המגיד משנה [שם] ויש אומרים שאין חיוב
 ההגסה אלא בהגסה ראשונה, אבל משגים פעם אחת דבלא מגיס
 מתכבל, פטור, וכן דעת הרמב"ן [שם י"ט, ב ד"ה הא דאמרין] והרשב"א
 [שם ד"ה ומהא] ו"ל (וכן כתב מהר"ם פלדווה בהגהותיו לרמב"ם שם),
 ובודאי לדברי הכל כל שאין צישולו חיוב כגון צמזמלת כל זרעה,
 כתב בשם הכל בו [סימן לא, ג, א] דמגיס מייב משום מצבל אפילו בקדירה מצושלת כל זרעה כל זמן שהיא על האש, ע"ש [מגן אביר
 דהגיס]. משום לזכור: בוד וכתב חיד"ה וכו'. והעולם נהגו הימיר במיני קטניות שמוציאין אותן בצק, כיון דאי אפשר צעין אחר, ויש
 להס על מי שיסמכו, עיין מה שכתבתי סימן רנ"ג סעיף ד' [ס"ק ל"ג]:

ערך דחם למהריק"ש

סעיף י' צונן וכו', על גבי מיתס:

מחצית השקל

הפשטי"ד המים והשומן שכתובה מותר להחם הפשטי"ד בשבת,
 ונראה מכאן אפילו לפי דעתו מותר להחם בשבת תחיתכת בשר שומן
 אע"פ שמקצתו זב, דאם לא כן אע"פ ששפך המים והשומן הוה ליה
 לאסור מפני תחיתכות בשר שבתוך הפשטי"ד שהם נפשרים וחבים,
 והטעם, כיון דדבר מועט הוא הדבר הנפטר, לא חשיב ושרי, עכ"ל הרב
 ב"י: (ס"ק מה) וכל שכן כו'. מכל מקום אסור כו' להאוסרין כו', משמע
 דלהמתירים שרי אע"פ דנצטנן לגמרי, עיין מה שכתבתי בס"ק מ':
 (ס"ק כ"ב) ויש כו'. מה שאין כן בשלג דשרי, ליתן לתוך היין או מים,
 אע"פ דנימו ממילא בחוכו, כדלקמן סימן ש"ב: ומכל מקום הפשטי"ד,
 כצ"ל: כמו שכתב ב"ר"ד סימן קי"ג. לענין פשטי"ד שאפה גרי, דאפילו
 למי שאינו נוהר מפת גוי מכל מקום הפשטי"ד אסורה, משום דהשומן

אוצר מפרשים

בב (ט"ו ס"ק מה) ולפי זה אף בהמה מותר להניח, כצ"ל: (ד"ע מרבית בשלחן השחור)

מניח [שבת נ"א, ע] אבל נוחן הוא לתוך הכוס ואינו מושש, ואף על פי
 שנימות, כיון שהוא ממילא. כג"ל (ולפי זה ע"ש ח"פ בשבת) (אסור)
 [מותר] (מ) להניח. והרמב"ן [שם ד"ה והא] מקיל עוד, וסבירא
 ליה (מ) דשומן כיון דלעולם אוכל הוא, אפילו לרסק ולקמח מותר.
 וה"ש ממתיירין הוא דעת המרומה

פי שהשומן שבה שנקרש חוזר (ל) ונימוח: הגה
 (מ"ח) **מא** וכל שכן קדירה שיש זה רומע שנקרש שכשהשומן
 נימוח אינו צעין (ל"ח) דשרי **מב** (ל"ט) [מ"ט] ויש ממתיירין ונהגו
 להחמיר מיהו צמקום לז"ך יש לקמחן אסורא ראשונה:
 י"ז **מ** [מ"ט] אסור ליתן צונן [הגה] על המיתס אפילו
 להפשיר כל שהמיתס חם כל כך שאלו היה מניחו
 שם (מ) הרבה היה בא לידי בישול דהיינו שיהיה יד
 סולדת בו שדין מניח על גבי (מ) מיהם כד"ן מניח כנגד
 המדרה (מ) ואם אינו חם כל כך מותר:
 י"ח **י** האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי
 האור (מ) אם לא נתבשל כל צרכו אין מוציאין
 בכף מהם שנמצא מגיס ואיבא משום מבשל (מ"א) ואם
 נתבשל כל צרכו מותר (כ"ב) [מ"ב] אבל צמר ליורה (מ"ג) אף
 על פי שקלמ העין **מג** (מ) אסור להגיס בו (פירוש לנענע
 אותו בכף, רש"י ביצה ל', א ד"ה מגיס): הגה
 (מ"ד) **מ** בוד ולכתמילה יש ליהר (כ"ג) אף בקדירה ככל ענין:
 י"ט **י** אסור למוח שמן ושום על הצלי (כ"ד) בעורו

ווייל [דינין והלכות א"ח ט'] שאין להגיס
 זה צקף, דהוה כמצבל, כדאמרין בפרק קמא דשבת [י"ח, ב] ביוזא
 עקורה וטובה, וכן ראיתי בצ"ח מהר"י ז"ל, עכ"ל. מה שכתב
 מנחם קמא דשבת, אין ראה, דשם מייירי מנמך ליורה דחמיר טפי,
 כמו שכתבתי בסמוך [ס"ק כ"ג], אבל כאן כבר נמצא כל זרבו מותר.
 וכן כתב בהדיא בסוף סימן ש"כ צען פרור בחוק הקדירה דמותר
 מטעם שכבר נתבשל כל זרבו, אלא ודאי משום הרחקה יחירה נגע
 בה. ועל כן נראה לענ"ד דהוא"ה בעלמא בלי שום היפוך בקדירה
 אלא ליקח חמיכה אין כאן והירות, אף על פי שלא נתבשל כל זרבו
 אסור אפילו בהוא"ה, שגמלא מגיס, מכל מקום צננגר כל זרבו אין
 להחמיר בהוא"ה, רק שחמיר להפוך בקדירה הרוצה להחמיר, דהא
 בסוף סימן ש"כ ממיר אפילו לכתמלה, ע"ש [כ"ד] בעורו כנגד
 המדרה. והוא הד"ן מצעירו מנאש, אף על זמן שהוא רומע שהיד
 סולדת אסור לעומ עלי שום, דלא עדיין כלל ראשון הוא. והרבה
 אין יודעים להזהר כשזולין ארוח וכשמוציאין אותה בעודה רוחמת
 מושחין עליה שום, והוה איסור כל זמן שהיד סולדת זו:

כיון דמיד היו העצים שם ועשה צורך הבישול: ורש"י פירש. בבב"ב דף
 ל"ד ע"א: (ס"ק כ"ג) אסור להגיס. משום צובע. עיין מה שכתבתי לעיל
 סימן רנ"ב ס"ק ב': (ס"ק מ"ד) וכתמילה כו'. כיון דאי אפשר צעין אחר
 והט"ו [ס"ק כ"ג] כתב דבהוצאה בעלמא אם אינו מהפך בקדירה לית לן
 בה: עיין מה שכתבתי סימן רנ"ג. ס"ק ל"ב, דיש ליתן הקטניות לבסוף
 לרובט:

131 א 14
131 א 14
131 א 14

מליה¹⁵⁵ או דג קטן ביותר בחמין חייב שהדחתן
 בחמין זהו בישול¹⁵⁹.
 הנותן ביצה בצד המיחם להתגלגל ונתגלגלה
 חייב כמבשל באש עצמה¹⁶⁰ שזוהו תולדת
 האור, אבל ביצה¹⁶¹ בכנר חם או באבק דרכים
 שהם חמים מפני השמש¹⁶² או המבשל בחמי
 טבריא¹⁶³ פטור שאינן כחמי האש אבל גזרו
 עליהו מפני תולדת האש. ומותר¹⁶⁴ לתת בחמה
 צונן או ביצה וכיוצא בה מדבר שקל להתבשל
 ולא גזרו חמה אטו אור. וסימן יפה כח הכן מכה
 האב. כלומר בחמה עצמה לא גזרינן ובתולדת
 חמה גזרינן כגון באבק דרכים.
 המבשל דבר שהיה מבושל כל צרכו¹⁶⁵ או שלא
 היה [צריך]¹⁶⁶ בישול כלל פטור¹⁶⁷. וכל שבא
 בחמין מלפני השבת¹⁶⁸ כלומר שנתבשל¹⁶⁹ שורין
 אותו בחמין בשבת ואפילו בכלי ראשון¹⁷⁰,
 ובלבד שלא יהיה על האש¹⁷¹, גזירה שמה
 יגיס בה ויתחייב משום מבשל. ואפילו לשרות
 בתוכה הרבה מותר דאין בישול אחר בישול.

מ"ש מקור לזה, וכן בקרית מלך שם. 155
 שם קנה: 156 עיין ברמב"ם בפכ"א ה"ל לד
 ובג"כ שם ובמ"מ בספ"ח ובב"י בס"י שכו. ובאגלי
 טל במלאכת לש סעיף ג האריך בזה ע"ש. 157
 כ"מב"ם רפ"ט הלשון: "אהד האופה או המבשל וכ"ו,
 וכ"ה בא"ח אות מב. 158 עיין ברש"י שם דף
 קמה: שישן היינו משנה שעברה וכ"פ הרמב"ם שם.
 ובמקור חיים להחזיקי"י סי' שישן סעיף ד תמה מג"ל
 הא, והביא בשם סי' הפרנס שהיינו שאינו נאכל מחמת
 מלחו. ובשע"ח שם אות ו הביא בשם סי' הפרנס
 שכתב: "בשר מלוח הרבה". 159 שם קמה:
 רמב"ם שם שו"ע סי' שישן סעיף ד. 160 שם
 לח: רמב"ם שם ה"ל ב שו"ע שם סעיף ג. 161
 שם בא"ח שם אות מג. 162 שם לח: רמב"ם
 שם ה"ל ג שו"ע שם. 163 שם מ: רמב"ם שם
 מג"א סי' שישן סקי". 164 שם לט. רמב"ם שם
 פכ"ב ה"ל ט שו"ע שם סעיף ג. 165 שם קמה:
 רמב"ם שם פ"ט ה"ל ג שו"ע שם סעיף ד. 166
 כ"ה בא"ח אות נו וברמב"ם שם. 167 שם מ:
 רמב"ם שם. 168 שם קמה: רמב"ם שם פכ"ב
 ה"ל ח שו"ע שם. 169 כן דעת רוב הפוסקים
 הו"ד כב"י שם שכ"ו אם נתבשל ולא כמ"ש הרמב"ם
 שם שגב אם נשרה מע"ש בכ"ר שהי"ס"ב מותר. ועיין
 בשו"ת חתם סופר חאו"ת סי' עד בזה. 170
 כ"כ להלכה המג"א שם סקי" בשם הו"ס והמדרכי
 הור"ן ולא כתב"ה שהחמיר. 171 היינו שהכ"ר
 לא יהיה על האש אבל ליתנו בכ"ר שעל האש אסור,
 וכ"כ בא"ר סקי"ב. ובשע"ח שם אות מ כתב הטעם

אומרים דלא נראה] ויש אוסרים, ולא נראה¹⁸¹
 דאין לאסור כי אם היכא שמבשל לבסוף במי
 או ביין.
 וכל שלא בא בחמין מערב שבת מביאין או
 בחמין בשבת בלתי שריה, ובלבד שלא יה
 מלוח כמו שכתבנו¹⁸².
 המתין¹⁸³ אחד ממיני המתכות.
 המחמם¹⁸⁴ המתכות עד שיעשה גחלת,
 הממסס¹⁸⁵ הדונג או החלב¹⁸⁶ וכיוצא בהן ד
 משום משום מבשל. וכן המבשל¹⁸⁵ דבר רך עד שיע
 קשה כגון המבשל כלי אדמה עד שיעשהו
 חייב משום מבשל. אבל מניח אדם¹⁸⁷ פך
 כנגד המדורה¹⁸⁸ כדי שיפשר. וכתב ה"ר
 ב"ר לוי¹⁸⁹ דיש לומר אפילו נקפא השמן
 שנקפא מרוב הקור מפשירו, דהפשירו ל
 בישולו אחר שאין תחילת ברייתו להיות נ

ולא אצל המדורה שצריך להרחיק קצת מהמדו
 אית ליה היכידא ולא אתי לחתו"י. כ"ה בא
 בשם היראים שמתר להניח סמוך לאש צלי:
 מבושל אע"פ שמתחמם והי"ס"ב. וביראים שם
 שאסור לתת פת אפיה וכן דבר צלי או
 אלא בכלי שני במקום שהי"ס"ב ואין לתת א:
 בחום גדול שהי"ס"ב, וכן הביא הרקאנטי ע
 היראים, ועיין בתועפות ואם שם משי"כ לב
 181 כ"ה בסמ"ק ובא"ח שם. 12
 בסמוך 183 שם קו. רמב"ם שם פ"ט ה'
 סי' שישן סקי". ועיין באגלי טל מלאו
 סעיף י סקי". 184 רמב"ם שם.
 שם רפי"ב ובמ"מ ובלח"מ ובמעשה
 ובמג"א ובפרמ"ג בא"א שם ובשו"ת שד
 מהדורא ד ח"ב סי' קפה ובאגלי טל מ
 סעיף ט סקי"ב ואילך. 185 שם ע
 שם. 186 עיין בנשמת אדם כלל
 מ"ש ע"ד רבינו. 187 שם מ: רמב"ם
 ה"ל ד שו"ע סי' שם סעיף יד.
 שם הביא דעות הראשונים אם מותר
 המדורה או אף על גבה, וע"ש בב"י וב
 שם. 189 כ"ה בא"ח שם בשם מהר"ם
 בא"ח שם כתב כן בשם מהר"ם
 191 כ"כ בא"ח שם, ובתשב"ץ סי' כ
 מהר"ם להתיר להחם פשטיד"א, אבל לא
 לתת תבשיל עם שומן. ועיין בס' הפרנס
 שאסור לתת פשטיד"א כדי לחממה
 הקרוש נמחה [ואולי מיירי במקום שו
 רבינו ע"ש ודו"ק]. ובסמ"ק במלאכת
 כתב: "ולהחם הפשטיד"א אין איסור נ
 השומן שאין עושין בידיים", וע"ש בכלכ

בשמו שיש מחמירים שעל האש יש בישול אחר בישול
 וגם שיש כזה חשש חזרה, ואמנם מרינו משמע
 שהאיסור משום מגיס. ועיין בטל אורות על המדכי
 (הנדר"ח) עמ' ק מ"ש ע"ל רבינו. 172 עיין
 להלן בשם היראים בזה, ובבה"ל סי' שישן ד"ה והוא
 יבש הקשה בשם הבית מאיר ששו"ע סותר ד"ע
 שבסעיף ה הביא דעת האוסר ובסעיף טו הביא דעת
 המתירים בסתם. ויש מהאחרונים שכתבו שרעו להק'
 וס"ל שאין בישול אחר צליה, ועיין בכנה"ג שם ובס'
 מטה יהודה למהר"י עייאש שם סקי"ג ובס' לית חן
 סי' מט בזה. 173 פסחים מא. 174 עיין
 בב"י שם שכתב כע"ז. 175 בא"ח שם אות
 נו כתב כן בשם הר"פ, ועיין כן בסמ"ק שם, וכ"ה
 משמו באגור סי' תפכ. 176 בא"ח שם הלשון:
 "ובענין יבש אם ענין ראשון ושני דרך אפיה וצליה
 אין אפיה אחר אפיה ואין צליה אחר צליה, אבל
 כשענין ראשון דרך אפיה והשני בבישול תוך מים או
 יין וכ"ו". 177 יראים שם. וכ"ה הסמ"ג והמרדכי
 סי' שב והרקאנטי סי' קטו וההגה"מ רפ"ט והאגור
 סי' תעו. ועיין בב"י ובב"ח שם ובתועפות ראם ע"ד
 היראים שם ובטל אורות (הנדר"ח) עמ' קצב ובכלילת
 שאול דף כג: ובבית מאיר סי' שישן סעיף ה. 178
 פסחים מא. 179 כ"ה ביראים שם ובסמ"ק שם.
 ובכ"י שם כשהביא דברי הסמ"ק כתב: "מותר להניח
 צלי סמוך לאש", ולא הוכיר בשר שנתבשל. ובתה"מ
 שם כתב שלא יניח צלי או דבר מבושל ככשר הדגים,
 ועיין בתועפות ראם שם משי"כ בזה. 180 נתב
 הרא"ש כפ"ג דשבת סי' י שלכן נקטו נגד המדורה

שהרי גרפו⁹² מבערב, ואפילו לא קטמוה⁹³ הרי נתאכלו וכהו⁹⁴ כל גחליו, ואין צריך שיזהר בזה⁹⁵ שלא יהא שם גחלת כלל שלא יחתנה בהחזיר הפת בתוכה. וחשש בישול ואפיה אין כזה שכבר נתבשל ונאפה לגמרי קודם לכן. ומשום הטמנה נמי ליכא שאסור להטמין משחשכה ואפילו בדבר שאינו מוסיף שאין זה דרך הטמנה כלל לפי סברת הפוסקים⁹⁶, אבל לפירוש ר"ש ז"ל⁹⁷ יש לפקפק.

ולתת מים בתוך הקדירה כשצמקה יותר מדאי אסור⁹⁸, לפי שהמים קלים להתבשל ודינם כדין התבשיל, מיהא אם בשלם קודם לכן מותר⁹⁹. וכל כן פשט המנהג בנשים שנותנות בחמין מים שנתבשלו שקורין שמדיין מפני שאותן המים כיון שנתחממו הרבה על פי הכירה כבר

רגם בשם רבינו. 992 בא"ח אות עא הלשון: "גרפום", ובכ"י שם: "גרפוי". 993 כ"ה בכ"י. ובא"ח שם הלשון: "ואפילו נמו קטמוהו", וט"ס נפלה שם וצ"ל כמ"ש לפנינו. 994 כ"ה בא"ח שם, ובכ"י שם הלשון: "כבו". 995 כ"ה בכ"י שם. ובא"ח שם: "אבל צריך שיזהר", ונראה עיקר כגירסא לפנינו. 996 כתב הב"י שם שכ"ז דוקא אם אחר שהוציאו הפת לא חיממוהו עוד שכיון שאפו בו כבר אזל ליה הכלא רידיה אבל אם חיממוהו אח"כ אסור להכניס בו קדירה לצורך מחר אפילו אם גרפוהו, ודבר שאין דרכו לאפות בתנור אפשו שמוחר, ומ"מ כתב שם שנכון לאסור אפי' ככה"ג. ש"מ יבואר להתיר האיסור. 997 בכ"י שם כתב דהיינו רש"י בדף לח: ד"ה אין מחזירין שע"ד רב ששת שאמר שלדברי האומר מחזירין מחזירין אפילו בשבת, ביאר דהיינו אפילו ביום המחרת, וכ"ז דוקא בכירה גרופה וקטומה אבל לא בתנור. והטעם שיש לפקפק בזה כתב הב"י שלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים. וברמ"א שם סעיף ה כתב שכ"ז היינו דוקא שלא נצטנן לגמרי, ומ"מ כתב שם שטוב להחמיר. וכמשנ"כ סק"צ כתב ברע"ת רבינו שאם היה טמון חמין מבערב ונפיש הבליה דתנור היה אסור ליתן בבוקר תבשיל כדי שיחמם, וע"ש כשע"צ אות צג שכתב שלרבינו אף כשהיד טולדת בו מותר משום שחומו מועט. ועין כזה ביראים מלאכת אופה וברקאנטי סי' קטז. 998 בנימוקי" בר"פ לא יתפור כתב שאין לעשות כן משום שפעמים האחד אין היד טולדת בו והאחד יד טולדת בו ומתבשל זה עם זה ונמצא מבשל בשבת. 999 בנימוקי" שם כתב שאפילו שהם רותחים אם פסק כח רתיחתם אסור, וכ"ד הרבינו ירוחם שם, והו"ד בכ"י סו"ס רג. ובשו"ע שם סעיף ד כתב שיש למחות כיד הנוהגים להטמין

נתבשלו וליכא משום בישול שנותנין אותן בתוך התבשיל חם ביותר. וצריכות להיזהר שלא לתת אותן המים בעוד הקדירה על האש, לפי שהן מערבות ומגיסות בקדירה כדי לערב יפה, וקיימא לן דמגיס חייב משום מבשל, אפילו בקדירה מבושלת כל זמן שהיא על האש, אבל ביורה עקורה אין בה משום מגיס. והא דפרכינן פר"ק דשבת¹ גבי יורה עקורה והלא מגיס בה, לאו משום מבשל קאמר אלא משום צובע. וכן פירש"י ז"ל² והרמב"ם³.

והא דתנן אין נותנין פת בתנור עם חשיכה ולא חררה על גבי גחלים אלא כשיקרמו פניה, דוקא בשאין לו מזון ג' סעודות⁴ אבל יש לו מזון שלש סעודות מותר, דבשבת אסור לרדות, לאימת קא בעי לה למוצאי שבת, ובלא חיתוי

מבעוד יום מים חמים ונותנים אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק, ובמג"א שם סק"כ כתב שלפ"ד השו"ע להלן בס"י שיח סעיף טו שאם לא נצטנן לגמרי אין בו משום בישול ה"ה הכא שמוחר. ומ"מ צידר במשנ"כ סקפ"ד שגם להמג"א לא יערה המים מכלי ראשון לקדירה אלא מכלי שני. 1 עיין בטל אורות על המדרכי (הנדמ"ח) עמ' קפח מ"ש ע"ד רבינו. 2 בא"ח שם אות נג כתב בשם הרבינו יונה שאפילו כשהמים חמים ביותר יש להזהר מאור שלא לתת אותם המים בעוד הקדירה על האש. ובכ"י שם כתב בשם הרשב"א שהתיר לתת מים חמים לתוך הקדירה אפילו כשהיא על הכירה, והביא שם גם דברי רבינו, וע"ש מש"כ בשם הר"ן ומהר"י אבותב. ועיין בשו"ת התשב"ץ החוט המשולש הטור השלישי סי' י. ע"ע במג"א להלן סי' שיה ססקמ"ב שג"כ הביא דברי רבינו, וכן בס' שולחן לחם הפנים סי' רג ובשביחת השבת מלאכת מבשל סקפ"א באורך. [ועיין במרכבת המשנה בפ"ג מהל' שבת ה"ל יא בהגה"ה מש"כ בדין הגסה בקערה עקורה]. 3 כ"כ רבינו לעיל וע"ש הערה 918 ואילך שמגיס בקדירה שעל האש ה"ז תולדת מבשל, וכ"ד הרמב"ם פ"ג ה"ל יא והשו"ע סו"ס שיה. ובט"ז שם סק"ג כתב שאם נתבשל כ"צ משום הרחקה יחירה יש להזהר בזה. 4 יח: 5 ברא"ש בס"י לד כתב שרש"י ס"ל שאסור משום מבשל, אמנם הב"ח בר"ס רנב דקדק מדברי רש"י לפנינו שהאיסור משום צובע. 6 ברמ"ך הו"ד בכס"מ שם ה"ל יא למד ברע"ת הרמב"ם שמגיס היינו משום מבשל, וחמה עליו שם וכתב שהאיסור משום צובע. ע"ע בס' טל אורות על המדרכי (הנדמ"ח) עמ' קפט. 7 שם יט: 8 כ"ה הב"י בס"י רנב בשם רבינו, וכ"ה הפרישה באות ז ואות ח. 9 שם קז:

נמי אפיה והוה ליה כקדירה חיה, וכדקתני פ"ק כל כתבי שכת פת בתנור וקידש עליו היום מציל מזון שלש סעודות¹ לאו דוקא שכת דאפילו לתחילה מותר להדביק פת בתנור מבעוד יום על דעת לרדות ממנו שלשה סעודות משחשיכה, כיון שאין לו זולתו, והאי דנקט שכת משום דשוכח מותר לרדות שיעור שלשה סעודות אפילו יש לו משום הצלה ומשום עונג שבת. ועוד דאפילו כשוכח לא הותר אלא שיעור שלשה סעודות.

כתב הר"ז ז"ל¹¹ תקנת רז"ל היא לענג שבת בחמין, וכל שאינו מאמין ואוסר החמין צריך בדיקה אחריו אם הוא מין. וכתב ה"ר יצחק ז"ל¹² וזה לשונו, שבתופת¹³ רגילין לתת היורה מערב שבת על הפטפוט, והאש בוער תחתיו, ומחפין היורה בנסרים, ועבדים גוים מחממין אותה בשבת, אם לא נתקרה כל כך שלא היתה ראויה לאכילה כמאכל בן דרוסאי¹⁴ קודם שיחממו אותה, ואין חוששין בהימומן ושוריא לאכול. ואסור לתת¹⁵ גחלים בוערות תחת הקדירה

רמב"ם שם ה"ל יח שו"ע סי' רנד סעיף ב. 10 עיין בר"ן שם שכתב שכמזיד אסור ובשוגג מותר דוקא אם אין לו מזון לג' סעודות, וכ"כ הב"י בס"י רנב בשם הר"ף וכ"כ הריטב"א שם. אמנם ברמב"ם שם כתב שבשוגג מותר לו לרדות מזון ג' סעודות ולא חילק בין יש לו ובין אין לו. וכ"ה בטור ובמאירי שם. ובשו"ע שם פסק כדעת הר"ף והר"ן. וע"ש במג"א סק"ז ובמשנ"כ שם סק"ה ובה"ל ד"ה אבל. 11 בעה"מ ר"פ כירה. וכ"כ האבודרהם עמ' קעז. ובמטה משה בס"י תע כתב בשם רבינו שכ"ז כשאינו אוכלו שסבור שיש איסור בדבר אבל כשאינו אוכלו משום שמצטער באכילתו לית לן בה. ועיין בס' טעמי המנהגים עמ' קעא. 12 הר"י מקורביל הו"ד בס' התרומה סי' רלא ובסמ"ג מלאכת אופה ובהגה"מ פ"ג אות ב ובס' הפרנס סי' קנה ובהגה"מ ר"פ כירה. 13 בתרומת הדישן סי' סו כתב שלא דוקא בחופות אלא ה"ה בכל מקום מותר, אך כתב שם בשם הרא"ז וכ"ה הב"י בסו"ס רגנ שבמקום שלא שכיחי רבנן ראוי לאסור. ועיין במג"א סק"ח. 14 כ"כ בס' התרומה ובסמ"ג ובהגמ"ד שם. ובא"ח שם כתב: "ואם לא נתקרה כ"כ שלא היתה ראויה לאכילה קודם שחיממו אותו וכו", ולא הוכיח כמאב"ד. 15 כ"כ תוס' דן מת. ד"ה דותיים והר"י מקורביל הו"ד בס' התרומה ובהגה"מ שם, וע"ש בסמ"ג ובא"ח. 16 ראבי"ז

שמה שכתב רבינו והיא על האש, לא דוקא, יעוין שם.

76 נקטינן לדעת הרמב"ם ז"ל, דכל דבר שנתבשל כל צרכו, שוב אין בו משום חיוב בישול, והוא הדין נמי שאין בו חיוב משום מגיס, אך קשה לפי דברי הריטב"א ז"ל שכתב, דאפילו בקדירה מבושלת ואפילו בדבר יבש, אם תור ובישל על האור ממש, שיש בו חיוב בישול, נמצא שהוא הדין נמי שיש בו משום חיוב מגיס, כיון דמגיס משום מבשל הוא דמחייב, והרי מצינו להריטב"א ז"ל שכתב בפרק קמא דשבת דף יח, גבי יורה עקורה, דפריך וניחוש שמא מגיס בה וכו', כתב וזה לשונו, יש שסוברים דאפילו עקורה מעל גבי האש יש בו משום מגיס בתבשיל, ואוסרים להגיס בקדירה המסולקת מעל גבי האור בעוד שהיא רותחת, דהוה ליה מבשל, שהמגיס חייב משום בישול, כדאיתא בפרק המביא, ואין זה נכון, שלא אמרו שיש מגיס ביורה עקורה אלא בצובע, כי כל זמן שהוא מגיס בה מקליע הצבע יפה, אבל בתבשיל, אין בו משום בישול דאורייתא אלא כשהוא על גבי האור, וקודם שיגיע למאכל בן דרוסאי, וחכמים הוא דאסרו להגיס בה אפילו לאחר בישול בעודה כאש, אבל כשנעקרה מעל גבי האש שרי, ובה נתקיים מנהגינו, עד כאן לשונו.

ומלשון זה נראה, דאחר שנתבשל כמאכל בן דרוסאי, שוב אין בו לא משום חיוב מבשל ולא משום חיוב מגיס כלל, אלא שחכמים הוא דאסרו להגיס בה אפילו לאחר בישול בעודה כאש דוקא, והרואה יראה שהוא הפך ממה שכתב בפרק כירה, דהמבשל דבר שהיה מבושל באור ממש, דיש בו חיוב בישול דבר

תורה, ודבריו צריכין עיון, ומכל מקום למדנו מדבריו, שאם הגיס בעוד שהקדירה כאש, דאיסורא דרבנן מיהא איכא, וכדכתובנא לעיל.

נמצינו למדין לדברי הכל שכל שנתבשל כל צרכו, לדעת הרמב"ם ז"ל, או כמאכל בן דרוסאי לדעת אחרים, שוב אין בו משום חיוב בישול, ולא משום מגיס כלל, וכן כתב הרשב"א ז"ל בחידושי שבת בפרק קמא דף יח, וגם הר"ן ז"ל שם בפרק קמא דשבת כתב כן, יעוין שם.

אמנם ראיתי בספר כלבו שכתב בהלכות שבת וזה לשונו, ועל כן פשט המנהג בנשים שנותנין בחמין מים שנתבשלו, וליכא משום בישול, וצריכות להזהר שלא לתת אותם המים בעוד שהקדירה על האש, לפי שהן מתערבות ומגיסות בקדירה כדי לערב יפה יפה, וקיימא לן דמגיס חייב משום מבשל אפילו בקדירה מבושלת, כל זמן שהיא על האש, אבל ביורה עקורה אין בה משום מגיס, והא דפרכינן בפרק קמא דשבת גבי יורה עקורה, והלא מגיס בה, לאו משום מבשל קאמר, אלא משום צובע, וכן פירש הרמב"ם ז"ל, עד כאן לשונו.

והנה אחד הרואה יראה שדברים אלו הם תמוהים מאד, חדא, דבקדירה מבושלת לא מצינו לשום מפרש שכתב שיש בו משום חיוב מגיס כלל, ואי משום שהקדירה על האש, מה בכך, הרי כתב הרמב"ם ז"ל, שהמבשל דבר שהיה מבושל, אפילו על האור ממש, אינו אלא פטור, אבל אסור מדרבנן, דאין בישול אחר בישול, ואם כן הוא הדין נמי מגיס, אפילו שהוא על האש ממש אין כאן חיוב כלל, אלא איסורא דרבנן דוקא, ומאי שנא

מבשל על האש ממש דפטור, ומאי שנא מגיס על האש דחייב, כיון דמגיס נמי היינו מבשל, ותו, מה שכתב וכן פירש הרמב"ם ז"ל, לא מצאתי בשום מקום להרמב"ם ז"ל שפירש כן, ואי משום מאי דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שבת וכדכתבנו לעיל, הא ליחא, שהרי הרמ"ך והרב המגיד פירשו דברי הרמב"ם ז"ל דמיירי בתבשיל שלא נתבשל כל צרכו, אבל כשנתבשל כל צרכו שוב אין בו משום מגיס כלל, ואם הוא ז"ל מפרש דברי הרמב"ם ז"ל דאפילו בתבשיל שנתבשל כל צרכו, כיון שהקדירה על האש ממש, דיש בו חיוב משום מגיס גם כן, לפי זה נמצא דדברי הרמב"ם ז"ל סותרין אהדדי, דהא בפ"ט כתב דהמבשל דבר שהיה מבושל, אפילו עי האש ממש פטור.

ולזה אפשר לומר לע"ד, דמה שכתו הכלבו וכן פירש הרמב"ם ז"ל, לא קא לכל מה שכתב לעיל, אלא למה שכתב בסמוך, דביורה עקורה אין בה משום מגיס, וההיא דפריך בגמרא גבי יורה עקורה, והלא מגיס, היינו משום צובי אבל ביורה של תבשיל, אין בה משום מגיס אלא דוקא כשהיא על האש, ולו הוא דכתב וכן פירש הרמב"ם ז"ל, וראיתי להרב בעל לחם משנה שפירש בדברי הרמב"ם ז"ל יעוין שם.

ואף על גב דמין בכסף משנה כה דמה שכתב רבינו והיא על האש, ל דוקא, אלא כל שהכירה מרותחת מ האור, על האש קרי לה, וכן דעת ה' ורבינו ירוחם ז"ל, מכל מקום הכלבו סבירא ליה הכי, אלא דעל האש דכ רבינו דוקא קאמר, דלא שייך משם מ אלא כשהיא על האש דוקא, ו בעקורה, וכדפירש הרב לחם משנה ז

אמנם מה שכתב בתחילת דבריו, דקיימא לן דאפילו בקדירה מבושלת אם הגיס בה דחייב משום מבשל, הוא דבר תמוה, דבקדירה מבושלת, אפילו באור ממש שוב אין בו לא משום חיוב בישול ולא משום חיוב מגיס, דאין בישול אחר בישול, כאמור.

וסבור הייתי למימר, דאפשר דהכלבו סובר כמו שכתב מרן ז"ל בסוף סימן רנג, שהביא דברי רבינו יונה ז"ל שכתב זה לשונו, ומכשלה גדולה תחת מקצת העם, שטומנים קומקום של מים חמין, ליתן בתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק, ופעמים שאחד אין היד סולדת בו והאחד היד סולדת בו, ומתבשל זה עם זה, ונמצאו מבשלין בשבת, וגם הביא דברי הכלבו ז"ל שלפנינו, ומה שהקשה הר"ן על דבריו יונה ז"ל, שתמה עליו וזה לשונו, ולא ידעתי מנין לו, שהרי כל שבא בחמין מלפני השבת, שורין אותו בחמין בשבת, אף על פי שהוא צונן גמור, ולא ידעתי הפרש בין מים מבושלין למבושול אחר, וצ"ע, והביא מה שתירץ הגאון מהר"י אבוהב ז"ל שכתב וזה לשונו, ולי נראה שרבינו יונה ז"ל סובר, דמאי דאמרינן כל שבא בחמין שורין אותו בחמין בשבת, היינו בדבר יבש, כמו תרנגולתא דרבי אבא, אבל בדבר לח כמו מים יש בהם משום בישול, עד כאן לשונו, יעוין שם. ועיין להרב בעל שלטי הגבורים בריש פרק כמה טומנין, שתירץ כמו שתירץ מוהר"י אבוהב ז"ל, וגם הרא"ש ז"ל בפרק כירה חילק בהכי, דמתניתין מיירי בדבר יבש, אבל בדבר לח יש בישול אחר בישול, יעוין שם.

נראה מדהביא מרן ז"ל דברי הכלבו ז"ל בתוך דברים אלו, משמע דגם הכלבו סבירא ליה בדבר לח יש בישול אחר

מבשל על האש ממש דפטור, ומאי שנא מגיס על האש דחייב, כיון דמגיס נמי היינו מבשל, ותו, מה שכתב וכן פירש הרמב"ם ז"ל, לא מצאתי בשום מקום להרמב"ם ז"ל שפירש כן, ואי משום מאי דכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות שבת וכדכתבנו לעיל, הא ליתא, שהרי הרמ"ך והרב המגיד פירשו דברי הרמב"ם ז"ל דמיירי בתבשיל שלא נתבשל כל צרכו, אבל כשנתבשל כל צרכו שוב אין בו משום מגיס כלל, ואם הוא ז"ל מפרש דברי הרמב"ם ז"ל דאפילו בתבשיל שנתבשל כל צרכו, כיון שהקדירה על האש ממש, דיש בו חיוב משום מגיס גם כן, לפי זה נמצא דדברי הרמב"ם ז"ל סותרין אהדדי, דהא בפ"ט כתב, דהמבשל דבר שהיה מבושל, אפילו על האש ממש פטור.

ולזה אפשר לומר לע"ד, דמה שכתב הכלבו וכן פירש הרמב"ם ז"ל, לא קאי לכל מה שכתב לעיל, אלא למה שכתב בסמוך, דביורה עקורה אין בה משום מגיס, וההיא דפריך בגמרא גבי יורה עקורה, והלא מגיס, היינו משום צובע, אבל ביורה של תבשיל, אין בה משום מגיס אלא דוקא כשהיא על האש, ולזה הוא דכתב וכן פירש הרמב"ם ז"ל, וכן ראיתי להרב בעל לחם משנה שפירש כן דברי הרמב"ם ז"ל יעוין שם.

ואף על גב דמרן בכסף משנה כתב, דמה שכתב רבינו והיא על האש, לאו דוקא, אלא כל שהכירה מרוחתה מעל האור, על האש קרי לה, וכן דעת הטור ורבינו ירוחם ז"ל, מכל מקום הכלבו לא סבירא ליה הכי, אלא דעל האש דכתב רבינו דוקא קאמר, דלא שייך משם מגיס אלא כשהיא על האש דוקא, ולא בעקורה, וכדפירש הרב לחם משנה ז"ל.

בישול, וכיון דיש חיוב משום בישול, הוא הדין נמי דיש חיוב משום מגיס, ודוקא בדבר שהוא לה, ומתניתין דקתני כל שבא בחמין, מיירי בדבר יבש, וכרחיקו ז"ל, לכן מה שכתב הכלבו וקיימא לן דמגיס חייב משום מבשל אפילו אם הגיס בקדירה מבושלת, והיינו בדבר לה, דיש בו בישול אחר בישול, אבל בדבר יבש לא.

אלא דעדיין בכל אלה לא מצאתי מנוח וטעם מספיק לדברי הכלבו ז"ל, שהרי ראיתי בריש הלכות שבת שכתב הכלבו וזה לשונו, וכל שבא בחמין מלפני שבת, כלומר שנתבשל, שורין אותו בחמין בשבת ואפילו בכלי ראשון, ובלבד שלא יהיה על האש, שמה יגיס בה וחייב משום מבשל, עד כאן לשונו. הרי הכא דעל מתניתין דכל שבא בחמין וכו', פירש ובלבד שלא יהיה על האש, גזירה שמה יגיס בה ויתחייב משום מבשל, ומתניתין בדבר יבש הוא, כמו שחילקו ז"ל, וכדכתיבנא לעיל, נראה דאפילו בדבר יבש ונתבשל כבר, אם הגיס בה והיא על האש נתחייב משום מבשל, אלא ודאי דלית ליה האי חילוקא מדבר יבש לדבר לה.

וגם אין לומר דכלבו ז"ל סבירא ליה כסברת הריטב"א ז"ל, שכתב דאפילו בקדירה מבושלת מלפני שבת, אם חזר ובשל אותה על ידי האור ממש דאיכא חיוב בישול, דהא נמי ליתא, דאם כן היה לו לומר ובלבד שלא יהיה על האש, דאיכא משום מבשל, ומדקאמר גזירה שמה יגיס בה, משמע דמשום מבשל ליכא אפילו על האש ממש, מכל מקום גזירה שמה יגיס בה ויתחייב משום מבשל איכא, ודברים אלו מרפסן איגרי, ולא יכולתי להולמם, שאם אין בו משום

חיוב בישול, איך יתחייב משום מגיס, אטו גרע מבשל על האש ממש דאינו אסור אלא מדרבנן, ממה שמגיס בה דיתחייב משום מבשל, הא הגסה נמי היינו מבשל, סוף דבר שטרחתיה להעמיד דבריו, ולא מצאתי ידי ורגלי להבין אותם ולסעדם, וכעת דבריו צריכים לי עיון.

גם מצאתי להרב שלטי הגבורים סביב על המרדכי ז"ל שם בפרק קמא דשבת וזה לשונו, מורי דודי ה"ר עזריאל ז"ל אמר לנו בשעת ההגדה, מאכן יש לזוהר, שאין ליקח מן החמין כדי לתת לתינוק משנכנס שבת, לא בלילה ולא למחרתו, דילמא עבר ומבשל, עד כאן לשונו יעוין שם, ומדקאמר לתת לתינוק משנכנס שבת, משמע דהחמין הוא כבר מבושל, ואפילו הכי כתב דילמא מגיס ומבשל, והוא דבר תימה כאמור.

הכלל העולה ממה שכתבנו דאין בישול אחר בישול, ואפילו המבשל דבר המבושל כל צרכו על האור ממש, אין בו אלא איסורא דרבנן בלבד, והוא הדין נמי שאם הגיס בה בעוד הקדירה באש, שיש בו איסורא דרבנן, ואם הקדירה עקורה מעל גבי האש, אפילו שהגיס בה מותר לגמרי, כיון שכבר נתבשל כל צורכו לדעת הרמב"ם, או כמאכל בן דרוסאי לדעת אחרים, והא דכתב המרדכי, כל דבר שנתבשל כל צרכו, מותר להחזירו לכלי ראשון להתחמם או ליתנו אצל האש, דמשמע דעל האש ממש לא, היינו משום דאיסורא דרבנן מיהא איכא כשהוא על האש ממש, וכדכתב הרמב"ם ז"ל, כאמור.

מה שכתב המרדכי ז"ל ופירוש כל שבא בחמין וכו' שורין אותו בחמין בכלי ראשון, ושלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בכלי ראשון וכו',

פירוש דלפי פירוש זה אתי שפיר מתניתין דכל שבא בחמין, דהרישא והסיפא הולכת בסגנון אחד, והכל מכלי ראשון ומלשון המשנה משמע להדיא הכי, דאי חילוק בדבר שבא בחמין מלפני שבו לדבר שלא בא בחמין, אלא שזה שורי וזה מדיחין, ועל כרחך לומר דכי הי דקתני רישא שורין אותו בחמין, מכי ראשון, הכי נמי מאי דקתני סיפא מדיח הוא מכלי ראשון, וכן כתבו התוספות בפרק כירה דף לט ד"ה כל שבא בחמין וכו', שכתבו דלפי פירוש (רשב" [רשב"א] דמפרש דעירוי (בכלי) [ככי שני, אתי שפיר הכא וכו', אבל לפי רבינו תם דמפרש דעירוי הוי (בכי [ככלי] ראשון, על כרחך מדיחין או מכלי שני קאמר, ואם כן מאי איר מדיחין, אפילו שורין נמי, ואומר דאפילו בכלי שני אין שורין, דהו דהמים חמין מיחזי כמבשל, ועוד תי שם תירוץ אחר יעוין שם, וכן כ התוספות בפרק דם חטאת דף צה" ש.

והשתא לפי פירוש רבינו תם, דמו בחמין דרישא כפשוטו, דהיינו ראשון, ובחמין דסיפא מפרש לה שני, נראה דפירוש דחוק הוא, ולא מתניתין כולה בסגנון אחד, ועוד, וכתבנו לעיל דפשוט דמתניתין משמע חילוק בין דבר שבא בחמין לדבר בא בחמין, אלא שזה שורין וזה מד ולפי פירוש רבינו תם, הרי יש עוד ד אחר ביניהם, דזה מכלי ראשון וזה שני.

והנה ראיתי בהגהות מרדכי בפרק בהגהות שהביא ממוהר"ם, שאחר ע דברי רבינו תם כתב וזה לשונו, דבא בחמין בכלי ראשון, איכא ל

ה. גרימא פסחים דף ל"ו ע"ב, וזמנא דפסח:
ה. גרימא פסח ט"ו, ח'
וכולי עלמא:
ה. גרימא פסח ט"ו, ח'
וכולי עלמא:
ה. גרימא פסח ט"ו, ח'
וכולי עלמא:

ה שאם פורסין אותה. ואיתא זמננות דף ע"ט ע"ג ונכס"
דיה והא שאין אפיהו דלפילו נפרכת כשמטלטלין אותה יולאין זה:
7 ד תוכף צבא. ואסורה. אבל משנאפית כל כך מו לא אמי לירי
חינוך, והיינו קרימת פנים, ומוספות מנחות דף נ"ו ע"ב ג"ה
ושמעתין (מירדכי פרק ג' דפסחים
רמו מר). ועיין מה שכתבתי סעיף ג'
ה' [מ"ק י"א]. ועיין סוף סימן קנ"ד
[סעיף ה'] ז במצוה שרויה.
מדקתם הרב ז"ל, משמע דלפילו
זיין שרי, כמו שכתב [ב"י ד"ה וזמנא]
בשם הרוקח [סימן רפג ד"ה מלה],
אבל לא ברזחתי ולא ברמק
(מהרי"ל הלכות סדר ההגדה עמוד קי').
אבל מלשון הרי"ף [פסחים י"א, ע']
והרמב"ם [סימן ומה א, ה] והרש"ש

תסא (א) ויש ציוהר וכו'. ולא עבר והולאה קודם שנאפית
עד שאין חוטין נמשכין, נראה דלפילו דיעבד אסור,
שנתחמנה דהיא שעתא דהיתא מון למנור, דע"י חמימות נתחמנה
מיל. וכן כתב במירדכי פרק אלו עוברין [פסחים רמו מר] דמשרף.
והמרנה ג"כ נתחמנה ואין לה
חיקון, כלעיל סימן תנ"ח סעיף
י"ט. וכתב המירדכי פרק אלו
עוברין [סס] נכס ריב"ח, דברקרימת
פנים היו שיעורא דאין חוטין
נמשכין אחריה: (ב) אם
בישלה כו'. לפי שנמשל טעם
מנה. והא דלמירין צמימן מע"ה
סעיף (ג) [ג] בלע מנה י"א, דלא
צעיין שיעורא טעם מנה, היינו
שאיין צריך שיהיה טעם מנה בפה
כמו מרוק, אבל היא עמנה צריכה שיהא כה טעם מנה, ועיין סימן
מע"ה [פ"ק ט]. וכתיב הרוקח [סימן רפג ד"ה מלה] שרויה
דמותר היינו דוקא צמים או יין הקרים, ולא ברזחתי:

ציונים דרמ"א
(דברי עצמו דרבי משה
סימן פס סוף אות ג, ע"פ
מהרי"ל [הלכות אפיה
הנחות עמוד טו, בשם הלכות
ומנהיג מרבי"ם סימן קנב
אות ט]:

נשם פ"ג סימן י"א משמע דדוקא צמים, אבל לא זיין שמצטל טעם
מנה, וכן כתב מהרי"ל וי"ל [סימן קנב]. דאף דשרי להצטל פסח
במשכין, היינו משום דנפיש טעמא טפי ממנה, כדליתא בגמרא
דף קי"ט ע"ב. ולכן אין להקל אם לא לחולה, ואף צמים כתב
הרי"ף דלא שריין אלא לזון או לחולה. וכן משמע מלשון השו"ע.
זה זין בברכת על אכילת מנה זין באפיקומן: ח אם בישלה. אף על פי
להחמיר, אם לא לגורך, כמו שכתבתי [סימן קנ"א י"א-י"ב]:
ערך פ"ה למהרי"ק"ש
תסא סעיף ד שרויה וכו'. יא אומרים שאין לצרמה צמים חמין אלא צמים או יין קרים:
לכיל הקמא כשהוא קלוי היעז: סעיף ה בסוף [בב"ש]. ועיין לעיל סימן תמ"ז [סעיף ח]:
מלה שנתחמנה דמנור באפיה זין אם הוא כמון הפסח או קודם לכן
אותה מלה אסורה: אין משמין בלי שיהא צו קמת. פירוש העטם הוא שמה יבא אחר כך
לשרות המלה צמים ויבא לירי חינוך הקמת שמדק בבלה ועיין בנרוך [ב"ס סוף
סימן תס"ח ג"ה כתיב המירדכי]:

משה ע"פ דרבי משה
סימן פס סוף אות ג, ע"פ
מהרי"ל [הלכות אפיה
הנחות עמוד טו, בשם הלכות
ומנהיג מרבי"ם סימן קנב
אות ט]:

וק"ל. אך אסור לעשות כן, ואינו יוצא ידי חובת מצה: [ט] אין
חוטבים נמשכים ממנה. אף על פי שנפרכת כשמטלטלין אותה,
אפילו הכי יוצאין בה כל שאין חוטין נמשכין ממנה, כן הוא במנחות
דף ע"ח ע"ב, וכן כתב המ"א [ט"ז ה':] [י' יוצאים בה. אבל
כשהחוטין נמשכין ממנה אין יוצאין בה ידי חובת מצה. משמע
דמכל מקום מותר לאכול, ואין בו משום חימוץ, וכן מדברי הרב בהג"ה
הטור והרמב"ם [סימן קנב ומה א, ה] ושאר פוסקים, אכן מדברי הרב בהג"ה
[סעיף ג] משמע דיש חשש חימוץ כל שלא נאפית עד שאין חוטין
נמשכין ממנה. (אף דמדברי מהרי"ל הלכות אפיה המצות עמוד טו עצמו
אין הכרח לפרש כן, וכמו שכתב הב"ח ד"ה מצה שנאפית ע"ל). וכן
כתב המירדכי פרק אלו עוברין [רמו מר] דישרפם מיד, וכן נהגו העולם
לאסור המצה כשהחוטין נמשכין ממנה. ואם אין יכול לעמוד אי
חוטין נמשכין ממנו או לא, כתב בתשובת שארית יוסף סימן ק"ח
שיש לאסור מספק, ע"ש. ואף על גב דעל פי הרוב המצות שלנו
שבאין לפנינו נתקדמו פניהם מכל צד, ואז ליכא למיחש חו לחימוץ,
וכמו שכתבו חוספות במנחות דף נ"ו ע"ב ג"ה ושמיעתין, וכן משמע
ב"ש שם דף ע"ח ע"ב, מכל מקום י"ל דלא מיקרי קרמו פניה
אלא כשנאפית כל כך שאין חוטין נמשכין ממנה, וכמו שכתב
המירדכי פרק אלו עוברין [סס], וכן משמע מלשון פירוש רש"י בפרק
כל שעה [פסחים לו, א ד"ה וכן לענין], ועיין לעיל סוף סימן (תנ"ד)
[גרנ] [סעיף ה]. ומכל מקום אם חזובין האצבע תוך המצה ואינו

הקמות עמדתו,
בשם הלכות
ומנהיג מרבי"ם סימן קנב
אות ט]:

ביאור הגר"א
[י' [סעיף ה] והוא שלא נימוחה. דשלא נימוחה [פסחים מא, א]. קאי ג"כ אשרויה, וראיה ממה שכתוב שם ל"ה א' המחזה וגמעו אם מצה כו': [יא] [סעיף ה]
אם אפז כו'. כמו שכתוב בזה"ש [נז, א] רוקח שנגע ברוק כו':
מוחצית השקף
(ס"ק ה) שאם כו'. ואיתא במנחות. ברש"י: (ס"ק ו) תוכף כו'. ואמורה כו'
ועיין מה שכתבתי סעיף ה'. דשם דעת מ"א נוטה להקל דיעבד: ועיין סוף
סימן קנ"ד. בנחת פת לחנוך סמוך לשבת בעינין שיקרוב פניה מבטור יום,
דבעינין שיקרוב פנים התחתון והעליון, והוא הדין הכא, דהתוספות דימו
דין דהכא להחם: (ס"ק ז) במצה כו'. כמו שכתב. הרב ב"י בשם הרוקח:
ד נשם ס"ק ז תוספות מנחות דף נ"י. נ"ב, דף ע"ח ע"ב ג"ה פורסה], ודף נ"ו ע"ב
ד"ה ושמיעתין, ע"ש:
ה [ש"ע סעיף ה] במצה שרויה. ואם שרוי הרבה, צריך שיהיה פורסה שיש בה כזית,
עיין סימן קט"ו במג"א ס"ק (ד"ד) [ל]:
ו [שם] שלא נימוחה. והא דבסימן תע"ה סעיף ג' דאם בלע מצה יצא, הו"ל דלא
בעינין טעם מצה, דע"כ"פ היא בעצם צריכה להיות בה טעם, ורוקח [סימן רפג ד"ה
מנה]:
(א"ש אברהם, א)

ההגות והערות
[ו] מהרי"ף בשם מהרי"ט
אמר להוליא קודם שנאפית
לגמרי, ועי"ל מלך הדרכי
משה שאם קרס פניה שזכ
אית מחמין אף אם לא נאפה
לגמרי, ולכן כתב מהרי"ט ב"ס
שאין להוליא רק אם לא הגיע
לשיעור של אין חוטין
נמשכים, והוא קרימת פנים:
זן צ"ט צמ"ט. ועיין
קולן פסח ט, ח: ה"ן ומה
ו. ו. ו"מ"ש דנפיש טעמיה,
עיין פסחים קנ"ב, ב:
[ז] כוונתו לר"מ המונח
במרדכי, מקור דין זה של
השו"ע, ו"ע:
ט [היראה מלמדי תורה
הטעם דהלכ"ה סימן תקל,
ולא ר"מ:
י [עיין צ"ח סימן ש"ה פ"ג,
ז ד"ה וכתב הר"ל, ונכ"ט
ע"י ס"ק ו. ו"מ"ש דנפיש
טעמו, עיין פסחים קנ"ב, ב:

ד נשם ס"ק ז תוספות מנחות דף נ"י. נ"ב, דף ע"ח ע"ב ג"ה פורסה], ודף נ"ו ע"ב
ד"ה ושמיעתין, ע"ש:
ה [ש"ע סעיף ה] במצה שרויה. ואם שרוי הרבה, צריך שיהיה פורסה שיש בה כזית,
עיין סימן קט"ו במג"א ס"ק (ד"ד) [ל]:
ו [שם] שלא נימוחה. והא דבסימן תע"ה סעיף ג' דאם בלע מצה יצא, הו"ל דלא
בעינין טעם מצה, דע"כ"פ היא בעצם צריכה להיות בה טעם, ורוקח [סימן רפג ד"ה
מנה]:
(א"ש אברהם, א)

בזה. וכמ"ש סתם שמועיל מה שבאים לכלובם בערב, כן הוא בזה כיון שבאים לפרקים לבית מעצמם. ומכל מקום צל"ע היטב:

סימן שיז

מביא סמ"י. [נהפוחה חייב הטאת משום מכה בפטיש]. נשלחן עלי סטים [ריש הלכות המופר והקורע] ו"ל כתב, שמה שכתב המג"א ו"ל שהאיסור של פתיחת בית נואר הוא משום מכה בפטיש, כי קורע אינו חייב רק על מנת להפוך, וכתב הוא שאין זה מוכרח, אולי כוונתו מנע שהרגילות שלאחר שקורע בית הנוואר עושה שם תפירה סביב לפיו שלא יקרע, ועל ידי זה הרי זה על מנת להפוך ממש, הגם שאין התפירה כעין סגנון הפתיחה רק נצד הפתח, מכל מקום כיון שהיא לנורך מה שפמח ו"ל דהוא ליה כקורע על מנת להפוך שם ממש. וכתב צ"ע אם צריך להיות על מנת להפוך שם ממש כסגנון הקריעה או לאו או גם בריחוק קצת. כוונת המג"א ו"ל י"ל שהוא מוכרח פתח, ולפעמים פותח הנוואר בקרע בתפר שחיבר שני קצוות הפשתן זה לזה ברחוק ששם אין צריך להפוך אחר כך שפה, כי בקצוות הפשתן מוט הערב הוא אחד בכל השורות והערב, ומתחבר שורה לשורה ואין צריך שם הערב, שמכל מקום חייב משום מכה בפטיש. ומה שצריך לעשות קשר בחוט תפירה במקום שכלה אל מקום שקרע שם התפירה, אין זה קרע על מנת להפוך רק על מנת לעשות קשר כל דהו נהמוט. ומה שכתב השלחן ע"י סמ"י ו"ל שצ"ע לפעמים כשאין שייך שם מכה בפטיש, כגון שהיה פתוח בית הנוואר לכפי ההטרכות בלי חסרון, והוא קרע עוד יותר שם שהיה מרווח שם, שאין בזה מכה בפטיש, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי:

אודות קורע לשכך חמתו, במג"א ו"ל כתב ששיקרו על מנת להפוך, ונראה שכוונתו שגם בלשכך חמתו דוקא על מנת (לנצות) [למפור] חייב, ויש בזה ספיקות רבות כשאנו לשכך חמתו ממש רק כדי להנצל מפחד או עבר, שאולי היא מלאכה שאינה נריכה לגופה גם אינו על מנת להפוך, גם יש פוטנרים גם בלשכך:

סימן שיח

שו"ע סעיף ד. יש בו משום בישול אם נצטנן. בשו"ע שמי דעות נמצו של שנצטנן [אין] יש בו בישול. סבירא ליה לרבינו ירוחם [נמיכ יב"ח סט, ב] ו"ל דדוקא מנצטמק ויפה לו גם כן, הא לאו הכי מותר ע"ש וצ"י [עמוד תב ד"ה והא]. ולע"ז נ"ע"ג על זה מבימות דף ו' ע"ב, דאמרין דשריפת בה כהן יש בו גם כן משום מבשל פחילה של אבר ע"ש, ולהרבינו ירוחם הרי הוצרך הכחוש לפחילה המוחכה כבר, ושם לא שייך מנצטמק ויפה לו. ואין לומר דמתוך שאין, דהרי גם נצטמן מתירין לקמן [סעיף טו] ע"ש. שוב ראיתי בחוספות פסחים דף ע"ה סוף ע"ה שכתב שם דאיתרין הכחוש להיכא דאין לו כי אם פחילה שמוצרכין להימכה ע"ש בדבריהם. אולם אין זה ענין לכאן כלל, דמכל מקום חקשה מנע ליה להוכיח דחיי עשה שיש בו כרה, דילמא אסר הכחוש היכא דיש לו פחילה שהוחכה כבר פעם אחת וק"ל. אולם הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שבת [הלכה ו] כתב גי'פּה פּקּפּה יש בו מבשל, הביאו המג"א שם סמ"י וצ"ל שם משנה [שם] ריש פרק י"ב ושלחן ע"י שטיס ריש דיני אופה נראה קצת דאפילו מבושל כבר חייב ומכל מקום אין לראיה, ועיין בסוף סימן הכ"ל גבי שומן ול"ע כעת:

מביא סמ"י. [דמגיס חייב משום מבשל וכו']. אולי מה שכתב המג"א ו"ל ששייך מגיס בקדירה שעל האש גם אם היא מבושלת כל צרכה, אולי הרי זה כעין הספק שכתב המג"א בהלכות פסח [סימן תסא ס"ק ו] שהקמח שבתוך המצה הספק שכתב איננה נאפית יפה, והביא שם ממנהות [נו, ב ד"ה ושמינין] וכבר אפשר שתהיה מקום מהקדירה חמה ביותר ומקצתה איננה חמה כל כך, ובפרט בפנים. והגם דקיימא לך שאחר קירום פנים שייך אין אפיה אחר אפיה, מכל מקום זהו מצד שכחתו או כחו עתה, כיון שלא נשתנה מפנים לחוץ, משא"כ במגיס. ולזה כל שאינו על האש שייך ג"כ ככחו או כחו עתה, כיון שכבר הגיע אליו חימום ע"י מה שנתחמם מהאש, כן הוא עכשיו, משא"כ כשהוא על האש. וכנראה שהגם דקיימא לך [להלן] סעיף ט] שכלי ראשון גם שאינו עומד על האש מבשל לכולי עלמא,

עם כל זה אחר בישול כזה שייך בישול שנית. ואין צריך לומר לפי מה שכתבתי במקום אחר שיש מפרשים הירושלמי [שבת פרק ג הלכה ו] עשו הרחקה בכלי ראשון שהיך סולדת בו, שעיקר הבישול הוא בעמדו על האש, שכן הוא ודאי. אך גם להמפרשים שנעשה הרחקה לשהיך שולטת בו טו יד סולדת בו, מכל מקום כל שאינו על האש שייך בזה בישול אחר בישול. וכתבתי במקום אחר לצד אודות דבר גוש אם גרע מעירוי שנפסק הקילוח, וי"ל שזה כשני פירושים הנ"ל. שאם כלי ראשון אשר על האש הוא צד הרחקה י"ל שגוש שהוא בכלי שני הוא כעירוי אשר נפסק הקילוח ואין בישול, והרחקה לא שייך אין היד סולדת בו, משמע שכלי ראשון שאינו על האש מבשל ממש, וכמו שלא נפסק החום מהכלי וממה שכתובה ע"י הריחוק מהאש, כן י"ל בכל דבר גוש, שקולט החום כמו הכלי ראשון וצל"ע. ועכ"פ י"ל שכוונת הכלבו [סימן לא לב, א] ו"ל היא כנ"ל מצד חשש שאינו שולט כל כך בפנים. ובדבר גוש דייסא מעשה קדירה אנו רואים שבפנים יכול להיות אין יד סולדת בו, גם אם מסביב מתבשל על האש ומבבע. וגם בלח דקיימא לך [נרמב"ם תרומות יג, ד] יש בילה, עם כל זה י"ל דהיינו דוקא ע"י עירוב וטלטול או הגסה, משא"כ כשעומד וניח, י"ל שבפנים לא נתבשל כל כך היטב. ולזה כתב הכלבו שיש חשש בישול בזה. ולולי דברי הכלבו בזה היה מקום לומר גם גבי מצה שאין חשש חימוץ בפנימיות האפוי, כמו שאין חשש הגסה כוללת צבע גם בדבר גוש. ולפי"ז נמצא לפעמים צדדי זכויות ע"י מה שהכלבו ג"כ לא כתב כן רק צד ספק כנ"ל, ובדיעבד חזי לאיצטרופי לעשות בזה ספק ספיקא. וכגון במה שכתבתי במקום אחר [עיי' סימן רנ"ב] בנטיילת מה שקוראים בראע מהיורה בשבת קודש והאש תחתיה והוטל מים צוננים להיורה עד שנפסק עי"ז מלהעלות רחיותה, שיש עכ"פ בדיעבד זכויות על זה מצד ספק ספיקא. ספק שנתבשלו מערב שבת קודש ואין בההגסה בישול בלח כזה שהוא דרך טלטול והגסה בשעת תחילת זריקתו להיורה על האש, וספק שמצד מיעוט כח האש כל הלילה אין דרך בישול בזה גם אילו הטילו עכשיו מים קרים לשם. וכן הוא אודות מה שקוראים בראע ששייך בה ב' ספיקות כנ"ל. אך בהמים היה מקום לומר שיש ב' ספיקות, ספק שלא נתבשלו תחלה כלל, וגם אם נתבשלו שמא שייך בההגסה צד בישול. אך להג"ל אולי י"ל שזה בחינת שם אונס חד הוא, מצד שמא לא נתבשלו המים עד כה ומתבשלים עכשיו, שהרי אין כוונת הכלבו שיהיה שייך בישול אחר בישול, רק כוונתו מצד שבפנים לא נתבשל וכנ"ל. אך מלבד זה י"ל שלהיתור יש ג' ספיקות נגד ב', כי יש ספק שאין עכשיו כח לבשל כלל ע"י ריחוק ומיעוט האש, וספק שכבר נתבשל מאתמול עד שאין חשש בההגסה כנ"ל, וספק שעכ"פ נתבשלו ברות מה שכבר נתבשל כבר ודאי, וכמו שכתבתי במקום אחר בזה וצל"ע. ולהג"ל יש זכות ג"כ על הטלת בצלים למאכלת יד סולדת בו בשבת קודש, כי יש ספק ספיקא, ספק שאין בישול גם בגוש שבכלי שני וכנ"ל, וגם אם יש בישול שמא הגוש היה צונן כמו ששכיח כמדומה בסעודת שחרית של שבת קודש כנהוג, ולא שייך בזה מלתא דעבידא לגלויי, כיון שהוא חוזר ונעשה יד סולדת בו ע"י המרק הנשפך בו. וגם אם היה חם יד סולדת בו כשנתנהו לקערה, אולי נצטנן מצד עצמו עד ההטלה דהבצלים לחוכו. ומה שנתחמם ע"י המרק, זהו חום שמכלי שני שאינו גוש ואין בזה בישול לכולי עלמא. ומצד חריפות הבצלים כתבתי במקום אחר לצד מצד שהרוב והחם אינו חריף. והתוספת שבת [ס"ק ב] ו"ל פקפק על מה שכתב הט"ז [סי' ח ס"ק יד] ו"ל בזה בבצלים ע"ש:

עוד מצאתי. מה שכתב המג"א ו"ל בשם הכלבו ו"ל שמגיס חייב גם בנתבשל כל צרכו בעומד על האש, הגה בב"י ו"ל [סימן] רנ"ג [עמוד סו ד"ה כתוב בנימוק] בהעתק לשון הכלבו, משמע דהיינו רק בהגסת הקטניות ע"י החמים שנותן לתוכם, ואולי היינו מצד שהקטניות מצטמקין ויפים להם בתוספת הגסה ובישול, וכסגנון יש

בישול אחר צליה או אחר אפיה. ואולי איירי שם בהריפות שנצטמקו כעין צליה או אפיה, משאי"כ מים שנתבשלו אולי לא שייך בהם משום הגסה גם בעודם על האש, וצלע"כ היטב:

להעמיד כלי מתכות יד סולדת בו ע"י מאכל גוש שבה יד סולדת בו על גבי בצלים בשבת קודש, אם גוש הוא ליה כעירוני שלא נפסק הקילוח, יש בישול על ידו עכ"פ כדי קליפה, אך הרי תתאה גבר [ע"י יו"ד סימן צא סעיף ד וסימן קה סעיף ג], וגם ל"א שאין כלי מצנן מאכל, הרי הבצלים צוננים תתאה. (וגם אם היה שייך לומר שמאכל אינו מצנן כלי, י"ל דלא עדיפא הכלי ממאכל שהרתחו, והרי לגבי מאכל יש תתאה צונן, כן י"ל באולי ואין נוטה כן) וכנגד כדי קליפה, דעד (המיקור) [הקירור] הרי דופן הקערה יותר מכדי קליפה, וגם עירוני שלא נפסק הקילוח אינו מבשל יותר מכדי קליפה לכולי עלמא. ואין מהסברה לומר שגוש יהיה ככלי ראשון ממש, אך מכל מקום הרי גם כלי שני ממש עם דבר חריף חוששים שמבשל כסברת הפוסקים דסבירא להו כן להלכה [ש"ך שם סימן סט ס"ק לה]. ע"י אין להעמיד על גבי דבר חריף כו"ל. ולפעמים המאכל שבכלי מתכות מצטנן ואין יד סולדת בו והכלי עדיין יד סולדת בו, אין קולא על ידי זה, כי אין המאכל שבפנים תתאה, וי"א שאין מאכל מצנן כלי:

ולהעמיד לתוך ירקות טובים הקערה ואינם תתאה, גם לא מהדבר חריף חמיר, כי בשווים אין מצנן ויש חשש בישול כדי קליפה. ובלי גוש אין חשש באין דבר חריף וקיל היטב. אך צריך הבחנה מצד שהגוש יד סולדת בו הוא הרבה והתתאה מועט הגם שאינו מעורב. גם להבחין מצד שהגוש רגיל להיות צונן רק המרק יד סולדת בו. ומ"מ י"ל ע"י שלא נפסק הקילוח בהמרק וכדי קליפה בההריפות הרי ליה כבכולם, כי לא נפסק הקילוח מעל ההריפות פרודים זה מזה עד תחתיתם ושייך בישול היטב:

סימן שיח

ש"ע סעיף ד. הבורר פסולת. אין חשש משום בורר פסולת כשמגיע בידו פרי שיפול גרעינה מתוכה, שהרי האוכל נברר אז בעיקר תנועת ידו והאוכל בידו נשאר, והרי זה כבורר לוקח אוכל מתוך פסולת, ומה גרעינותא יהיה ע"י שהפסולת יפול אז, מאם הגיח הפסולת מונה. וכן הוא במשקה שעל גבה צף פסולת ומסבב בהכלי, שישאר הפסולת על דופןה והמשקה נשאר נקיה, שאינו רק בורר האוכל להרחיקו מהפסולת ועיקר מה שבידו זה הוא האוכל:

עוד מוצאתי. זריקת גרעין מפרי, הגם אם לפעמים יש בהם מתולעים, מכל מקום י"ל דלא שייך בכך משום בורר פסולת, כי הגרעין מסוים בפני עצמו וכעין חדר מיוחד, וכל שכן אם הגרעין ראוי לאכילה, גם יכול לאכול ומן פיו יפלוט הגרעין שהוא נרגש בפני עצמו בפה אם רוצה להקיא. וע"י כלי כף או סכין י"ל דהוי ליה בורר כלאחר יד, כי אין דרך בירור ע"י סכין או כף. ואולי גם אם הפסולת נברר לברו כל שאין כוונתו לבררו לברו ועשה על מנת שיהיה גם מן האוכל עמו, אינו דרך בירור. אך מכל מקום יש להבחין מצד פסיק רישא. ובספק אם היה פסולת וספק אם יוברר לברו הפסולת ובספק כלאחר יד י"ל דקיל, ובשוגג אין צריך לכתוב בכך בפנקסו חטאת, ובפרט בפתות מן שיעור ברירה, וגם נזכר אחר שריחק מהמאכל וריחק עוד, או לא שייך ברירה כיון שהיה רחוק:

בתחתית לחם [יש] קמח שבו חשש לפעמים שע"י שנשתתה היה בו מילבי"ן וקולפים מלמטה, אין נכון לעשות בשבת קודש כן, כי אם כשקולף גם ממה שראוי לאכול ואין הנקלף דק הרבה:

שם סעיף י. מותר לסנן במשמרת. אודות סינון משקים שבת קודש, כיון שמשום נזכר לא שייך צנת הסינון ממש, ומשום דמלנן ג"כ לית דמש צמטפת הידים צננו, נכון לטן ע"י מטפת שאינו מקפיד ודאי על

מימיו ואינו מקפיד על צננו. וכל שכן משקים אחרים שאינם מים כלולים שאין בהם חשש ליבון כל כך. וכן הוא על כל היומר טוב במשקים שיש בהם חשש תולעים ועל ידי זה י"ו יטער שבת קודש, וכ"ל הוא נכון וטוב:

הגה סעיף יו. הרוקק ברוח [בשבת והרוח מפור הרוק חייב משום זורד]. פשוט שאין צד חיוב כי אם בשמתכוון לפור ברוח ויש בזה משום זורה או זורע, כמו שהגשמים על ידי יורדן צפיור מנממים הורעים וכן המשקים שדומיהם גם כן טוב להם לפור המים כדי שיגיע ההשקאה בפרעות לכל זרע פרוץ, כן הוא פזור לרוקו ברוח וכן הוא מעין זורה גם כן שיש לו מועלת על ידי פיזור הרוח, (וכן הוא יש לו מועלת על ידי פיזור הרוח), מה שאין כן כשלא תכוון לפור פשיטא שאין בזה חשש, דמלאכת מחשבת בעינן [רמב"ם שם א, ט]. והרוקק ברוח גדולה וחזקה שאינה מנויה שהוא בגדר פסיק רישא, בלנו למחלוקת דגבי פסיק רישא דלא ניחא ליה כידוע הנהא צ"י סימן טז עמוד מלח מ"ה הצי"ן. ונראה לפום הדין שאין זאת כי אם ברקיקה במקום הראוי לזריעה, מה שאין כן על גבי קרקע מרוף, או אולי גם על גבי מקום דישה שלא נעשה חימום ואינו מוציא ממים כיון שאין דרך להשקות זה כדי לגדל ממים, נראה שאין בזה חיוב לכולי עלמא גם בשמתכוון לפור, לא עיינתי כעת בזה כלל. וכנראה שלא הובא זה ברמב"ם ז"ל ובסמ"ג ז"ל ואולי צבירא להו דלא דוקא נקיט חייב, והכוונה רק כעין שבות. גם צריך לי עיון עוד מה שיעור הפיזור שעל ידי שמתחלק לצי"ן או לגי נראה שאינו בכלל פיזור להא מלחא כי אם כשמתחלק לנילוות הרבה יותר מכפי הרגילות (צריקה) [צרכיקה] צניח. וכן כשאין רוח שאינה מנויה גדולה כל כך גם כן נראה שאין זה בכלל האיסור, והרי זה כצניח ומתפור מלד בין השייכים וכדומה. ובספק פסיק רישא כצניח במקום אחר שאינו בכלל פסיק רישא כהחלט. גם צניעור הרוק מנסומו ומתפור ברוח צ"ע שאולי אין זה דרך זורע או זורה והוי ככל כלאחר יד. ולעשות כעין מחילה במלבושין כדי לרוק ולא יגיע להרוח לשם, נראה שאין זה כעשיית מחילה בפני נר שבת קודש שהנעשה כדי להסיר אית ציה משום אוהל [יש סימן שטו], כי אין זה רק כפורס בפני ספרים שאפשר לו להוציאם משם, וכן הוא בזה שאפשר לו לרוק בצלוחן שיסוח למטה וישמור ידיו שלא יתפור וכדומה. גם כנפי מלבושים שגללו הכי הם פרושים והוא מוחסן לפניו עוד קצת, בזה אין חשש לכולי עלמא:

שם. [הרוקק ברוח בשבת]. פיזור שלג על הרוח נראה שאינו כפיזור רוק על הרוח בשבת קודש:

סימן שב

ש"ע סעיף יד. והרא"ש [היה נזהר]. צמח שנוקן שלא להשמיץ על גבי שלג שבת קודש, נראה שאין זה רק כשימאספו המים להדיא באיזה מקום, מה שאין כן כשיודע שנוצאי יובלעו כל המימות בשלג שלמטה ומהלדדים, אולי שייך בזה מאי דקיימא לן משקה הבא אל האוכל הוא כאוכל, וכדקיימא לן בהלכות יו"ט [סימן מקה] ואין בזה נזל, וצריך לי עיון עוד היטב:

כשבאמצע קילות של קטנים נזכר שיש ספק אולי יש שם שלג, נראה שאין צריך לזדוק ולרחות, כיון שיש קצת אחריות להפסיק באמצע קילות, ויש גם כן ספק שלג, וגם כשודע לו ודאי [שיש] שלג שם, אולי יש להסיר באמצע קילות, כיון שיש הימור גם כן שם, וצריך לי עיון עוד היטב:

שם. והרא"ש היה נזהר. אודות משחין בשלג, הגם דאי אפשר להטלת צרכים גדולים בלי קטנים, אם בודק את עצמו לקטנים ואח"כ הוא הולך לצרכים גדולים הגם שהוא על גבי שלג, נראה שאין קפידא בזה לכולי עלמא, כי בזה אין עוד ודאי שיצאו מי רגלם. ממנו על גבי השלג. ובפרט כשנותן דעתו לעצור את עצמו מהטלת מים שם על גבי השלג. והמטיל מי רגלים על גבי כותל הגם שלמטה יש שלג, כיון שאינו מטיל להדיא על גבי השלג אין קפידא לכולי עלמא, כי הוא כלאחר יד, ובדרכו גם פסיק רישא מותר באינו מתכוין [ע"י מ"א סימן שיד ס"ק ה]. וכל שכן כשיש צד שלא יגיעו לשלג. וכן בכל מקום שיש צד שלא ימס השלג למים אין בזה קפידא לכולי עלמא וצריך לי עיון עוד, וכעת נראה כן משום אפושז פלוגתא לא מפשינן ולהכריע לזכות על צד היותר טוב:

באר רחובות

שבתות

מלאכת מכשיל

השבת

באר רחובות

בישול, טוב חף נלטמן אין בו בישול כי אלא מסמימח הפוסקים משמע כל שהוא ללול ולח יש בו בישול אחר בישול כגלטמן וא"כ ה"ה ללי קדר המימל כו' עכ"ל ונ"ע בכ"ז.

(עז) בנת אחת, כ"כ בס' יראים, וכ' במו' רי"ד ואי"ל קמח קמח דנפל איבשיל שאינו מתבשל מיד עד שישהא שיעור בישולו וקודם שישהו נתרבו עליו טונן מרובין עד שאין כח בחמין לבשיל עכ"ל וכמו"כ בשעה"ל כי על דין זה ז"ל יש לעיין שהרי בדבר מריף קי"ל כדי שיהיו על האור ויתחיל להרתיח הרי דעל האור ג"כ אינו מתבשל ברגע ראשונה וגם כאן חף שמתערב

חיכף בהחמין מ"מ אין מתבשל חיכף עד שיטפוף שהוא גדול מתבשל משא"כ נוזלים דמתחלקים בדוחמין לריך שהוא לבישולה משא"כ כשטורפין אותה בדוחמין מתבשלת חיכף ע"כ אסור לערות טונן לתוך חמין מעט מעט ומ"מ כשפיכה מרובה מותר שאין מספיק להתבשל

(עז) רמב"ם פ"ט ה"ד (עז) הה"מ עס (פ) רמב"ם פ"ג ה"א וש"ע סי' ס"ח והמרכבה המשנה כחכ ז"ל עי' בהשגות ומ"מ ונ"מ ומה שז"ל פשוט בד' רביו דאין הגסה אלא בקדרה שפומה אלא האש שבהגסה זו מהפך מה שבקדרה ומקרב אותו חלק שהי' רחוק מן האש להיות קרוב לאש ממנה להתבשל וכש"כ לא מקרי פ"ר ואע"ג שבדולתו מקרב חלק ההבשיל שהי' רחוק מן האש ומהפכו להיות קרוב לאש דכיון שאין נמנמו לקרב אלא האש אלא כוונה להזיח מן הקדרה הלכך מקרי דשא"מ כמש"ל באריכות פי' דשא"מ ואעפ"כ אסור מדבריהם אע"ג דשא"מ מותר שאנו הכח דמחוי כמגיס לבשל (אמנם בקדרה עקורה לא מחוי במבשל דאפי' בקדרה של מחכה שנתלכנה ומקרב בהגסה מה שבחמלע חלל הקדרה לדפנות ומחממו מ"מ כיון שעקרו לא מחוי כמגיס לבשל הלכך כל היכי דכוננו דק להזיח מקרי דשא"מ אלא המגיס כוונה לבשל ולקרב אפי' בקדרה עקורה כל שבישל בהגסה זו חייב ומ"ש הלח"מ משום דאפשר לדחי לדי הגסה כי' ליתא דחי ס"ד דאיו ודחי מגיס אלא אפשר שיגיס ה"ל דשא"מ ושרי אלא דאסור משום דודחי מגיס ואע"ג דלא מוכין מ"מ מחוי כמגיס לבשל והגסה שבגמ' דורה עקורה היינו משום טובע כמ"ש הל"מ עכ"ל. וכונה הל"מ דגזרין שמה יגיס כוונה, והמורה"ו ל"ג ל' לפרש כן.

(פא) ז"ל הכלבו (הו"ד בס' פ"א) פשט המנהג כגשים שנותנות בחמין מה שמתבשלו וליכא משום בישול, ולריכות להזיר שלא לתת אותם המים בעוד שהקדרה על האש לפי שהן מתערבות ומגיסות הקדרה כדי לערב יפה וקי"ל דמגיס חייב משום מתבשל אפי' בקדרה מתבשלת כ"ז שהיא על האש אבל ביורה עקורה אין בה משום מגיס עכ"ל

והביאו הב"י ס"ס רנ"ג בקלר, וממהו בזה הרבה, וכן בס' ט"א כתב שדרכים אלו תמוהים מאד בקדרה מתבשלת לא מצינו לשום מפרש שיש בו משום חייב מגיס כלל, ואי משום שהקדרה על האש. מה בכך, הרי כתב הרמב"ם שהמתבשל דבר שהיה מתבשל אפי' על האור ממש אינו אלא אסור מדרבנן וא"כ ה"ה מגיס, עכ"ד בקלר, והנה לעיל כתבנו דמפשט ד' רש"י ד' י"ח ר"ה גיגית שכ' וכן קדרה שע"ג כירה שא"א שלא תלטמק בשבת משמע שאפי' כשנתבשלה כ"ל והיא רותמת יש בה משום בשול מה"ה (ולא תיקשי ממה דכל שבא בחמין לפני השבת. שורין בחמין בשבת דהתם אינה על האש ואינה מלטמקת) וא"כ הי' אפי"ל דגם הכלבו ס"ל כן, ולפי' לא הי' להב"י ולחמוריס להביאו להלכה. אך עוד לא יעלה ארוכה לר' הכלבו דמתחלה כתב וכל שבא בחמין לפני השבת כלומר שנתבשל שורין אותו בחמין בשבת ואפי' בכ"ר ובבבד שלא יהי' על האש שמה יגיס בה וחייב משום מתבשל עכ"ל כפי מה שהעמיקו הע"א משמע דעלם הגמיה לא הי' איסור רק האיסור הוא שמה יגיס ואלו יתחייב והוא תמוה ככ"ל דאם אין חייב בשול אין גם חייב מגיס, ואפי"ל בדוחק לר' הכלבו דכמו שכ' הר"ן בספ"ק לענין למר לורה שאע"פ שקלטנו העין דרך הלכשים להגיס בהן תמיד כדי שלא יתרכו, כן ס"ל להכלבו גם בתבטילין המלטמקים שאע"פ שכבר נתבשלו דרך להגיס בהן בעורן על האש כדי שלא יתרכו ויתרכו בדופני הקדרה ועי"ל כעטמא דמגיס חמיר טפי משום דיש מוני גריסין וקמחים שע"י התדבקותם יחד אין מתבטלן יפה שאין מגיע להם רתיחת המים וכענין שאמרו (פסחים מ')

כה, כלי ראשון שפינה סמנו החמין אם נתן לתוכן מים מועטים להטמם עד שתהא היס"ב הזו הייב אבל מותר ליתן מים צוננים מרובים בבת אחת. (עז) כדי להפשירן אפי' לכתלה ובבבד שלא יהי' הכ"ר עומד על האש.

כו: קדרה רותחת שהעבירה מעל האש המגיס בה הייב (עז) כל זמן שלא נתבשלה כ"צ (עז) ואפי' להוציא כמנהג בכף אסור מפני שהוא מגיס (פ) ואם נתבשלה כ"צ מותר להגיס בה אם אינה עומדת אצל האש אבל אם עומדת אצל האש אסור להגיס בה וי"א שחייב (פא) וגראה דבמו' כן אסור לכסות בכלי בעודה

השאר עכ"ל וגראה דלא קשה דדוקא בדבר נוש כמו בשר אמרינן דלריך להחליק דקים מתבשלים בזמן קצר וכן נראה לעין כשמגיסים ביורה בדוחמין לריך שהוא לבישולה משא"כ כשטורפין אותה בדוחמין מתבשלת חיכף ע"כ אסור לערות טונן לתוך חמין מעט מעט ומ"מ כשפיכה מרובה מותר שאין מספיק להתבשל

(עז) רמב"ם פ"ט ה"ד (עז) הה"מ עס (פ) רמב"ם פ"ג ה"א וש"ע סי' ס"ח והמרכבה המשנה כחכ ז"ל עי' בהשגות ומ"מ ונ"מ ומה שז"ל פשוט בד' רביו דאין הגסה אלא בקדרה שפומה אלא האש שבהגסה זו מהפך מה שבקדרה ומקרב אותו חלק שהי' רחוק מן האש להיות קרוב לאש ממנה להתבשל וכש"כ לא מקרי פ"ר ואע"ג שבדולתו מקרב חלק ההבשיל שהי' רחוק מן האש ומהפכו להיות קרוב לאש דכיון שאין נמנמו לקרב אלא האש אלא כוונה להזיח מן הקדרה הלכך מקרי דשא"מ כמש"ל באריכות פי' דשא"מ ואעפ"כ אסור מדבריהם אע"ג דשא"מ מותר שאנו הכח דמחוי כמגיס לבשל (אמנם בקדרה עקורה לא מחוי במבשל דאפי' בקדרה של מחכה שנתלכנה ומקרב בהגסה מה שבחמלע חלל הקדרה לדפנות ומחממו מ"מ כיון שעקרו לא מחוי כמגיס לבשל הלכך כל היכי דכוננו דק להזיח מקרי דשא"מ אלא המגיס כוונה לבשל ולקרב אפי' בקדרה עקורה כל שבישל בהגסה זו חייב ומ"ש הלח"מ משום דאפשר לדחי לדי הגסה כי' ליתא דחי ס"ד דאיו ודחי מגיס אלא אפשר שיגיס ה"ל דשא"מ ושרי אלא דאסור משום דודחי מגיס ואע"ג דלא מוכין מ"מ מחוי כמגיס לבשל והגסה שבגמ' דורה עקורה היינו משום טובע כמ"ש הל"מ עכ"ל. וכונה הל"מ דגזרין שמה יגיס כוונה, והמורה"ו ל"ג ל' לפרש כן.

(פא) ז"ל הכלבו (הו"ד בס' פ"א) פשט המנהג כגשים שנותנות בחמין מה שמתבשלו וליכא משום בישול, ולריכות להזיר שלא לתת אותם המים בעוד שהקדרה על האש לפי שהן מתערבות ומגיסות הקדרה כדי לערב יפה וקי"ל דמגיס חייב משום מתבשל אפי' בקדרה מתבשלת כ"ז שהיא על האש אבל ביורה עקורה אין בה משום מגיס עכ"ל

והביאו הב"י ס"ס רנ"ג בקלר, וממהו בזה הרבה, וכן בס' ט"א כתב שדרכים אלו תמוהים מאד בקדרה מתבשלת לא מצינו לשום מפרש שיש בו משום חייב מגיס כלל, ואי משום שהקדרה על האש. מה בכך, הרי כתב הרמב"ם שהמתבשל דבר שהיה מתבשל אפי' על האור ממש אינו אלא אסור מדרבנן וא"כ ה"ה מגיס, עכ"ד בקלר, והנה לעיל כתבנו דמפשט ד' רש"י ד' י"ח ר"ה גיגית שכ' וכן קדרה שע"ג כירה שא"א שלא תלטמק בשבת משמע שאפי' כשנתבשלה כ"ל והיא רותמת יש בה משום בשול מה"ה (ולא תיקשי ממה דכל שבא בחמין לפני השבת. שורין בחמין בשבת דהתם אינה על האש ואינה מלטמקת) וא"כ הי' אפי"ל דגם הכלבו ס"ל כן, ולפי' לא הי' להב"י ולחמוריס להביאו להלכה. אך עוד לא יעלה ארוכה לר' הכלבו דמתחלה כתב וכל שבא בחמין לפני השבת כלומר שנתבשל שורין אותו בחמין בשבת ואפי' בכ"ר ובבבד שלא יהי' על האש שמה יגיס בה וחייב משום מתבשל עכ"ל כפי מה שהעמיקו הע"א משמע דעלם הגמיה לא הי' איסור רק האיסור הוא שמה יגיס ואלו יתחייב והוא תמוה ככ"ל דאם אין חייב בשול אין גם חייב מגיס, ואפי"ל בדוחק לר' הכלבו דכמו שכ' הר"ן בספ"ק לענין למר לורה שאע"פ שקלטנו העין דרך הלכשים להגיס בהן תמיד כדי שלא יתרכו, כן ס"ל להכלבו גם בתבטילין המלטמקים שאע"פ שכבר נתבשלו דרך להגיס בהן בעורן על האש כדי שלא יתרכו ויתרכו בדופני הקדרה ועי"ל כעטמא דמגיס חמיר טפי משום דיש מוני גריסין וקמחים שע"י התדבקותם יחד אין מתבטלן יפה שאין מגיע להם רתיחת המים וכענין שאמרו (פסחים מ')

מ') לא ליחלטו איניש מרי חטיף דילמא אולא אולא מרל ויתבה בלידי הנ סלקא לכו דיקולא דמיא (ומטעם זה שלא לאכול מזה שרויה בפסח שמה' שלא נילוש יפה וכשאר עוד קמח) כשעומד על האש וגראה שמתבשל המים בצולה ויזל לבוא לידי חיוב, שהיא על האש, מפני שמגיס וזה מ גרוי'ק, שגראה כמתבשל ה"ה דאסור חף שמקרב בישולו היינו (הנה) יש למקור אס. מותר לכס בחמין ק"ח כסוגי' דיעבר אסור לכסות בכלי בשבת גם בנתן ומתפרדים החלקים שלא הי' שולט מהאש וע"י ההגסה מקרב אותם

ומדבריו רש"י ד' י"ח גבי יורי אינה על האש יש בה משום בישול אפי' במבושל, ו דלריך לאוקמי ביורה עקורה וטומי הרא"ש דמ"ש רש"י במבושל הוי רש"י הוא שאסור מדרבנן וכלשון ה מגן אבות וז"ל. שיעור האפיה הייט לעיל (ד' כ') ובמחמות אימה דאפיה דגם לענין איסור מלאכה דאפיה סו כל מלאכה והרי להזיחו מידי מימו וכן גבי מבשל כמאכ"ד חייב משום כבי' ש"ח ולכאורה ה"ד באפיו כז מוקין חלה כמ"ש החוס' עס אס חמיון ולענין איסור מלאכה קע

ולענין נתינת פת בחמור עס' שנגד האש או נגד הח האג"ט דאין ג"מ בזה כלל דהא ר' לחם עד שיקרמו פנים בחמור וה"ו רק איסור דרבנן מורה ר"א דסגי ב הטעם דבעינן קרימת כל פני' מש' וא"כ מ"ש לענין שבת דחייב בקר הדפוסין בחמין והוא מדובק בחמור החוס' דדוקא לחם שהוא נוש אחר הלד שנגד האש בהלד הש

מ" לא ליחלטו איניס מרי מיטי כסדי הדדי דינמח אולח מדח וימכר בלדי מזיכרתה ולא סלקא להו דיקולח דמיח (ומטעם זה יש נוהגין שלא לאכול מנה שרייה בפסח שמה יש מקומות שלא יילוש יפה וכסאר עוד קמח) וע"כ אפי' כשעומד על האש ונראה שנתבשל כ"ז מ"מ יתכן שיש חלקים שלא נתבשלו וע"י ההגסה והמיעוץ שולטת רחימת המים בכולה ויוכל לבוא לידי חיוב, וזהו ימסב מה שהקשה האג"ט על מ"ש הרמב"ם אסור להכניס מגריפה לקדרה שהיא על האש, מפני שמניח זה מלרבי הבישול והוא כמבשל בשבת, ומשמע דכשם שאסור ליתן לכחלה ע"ג כירה גרוי"ק, שנראה כמבשל ה"ה לאסור להגיס, אך ז"א דהא מותר להחזיר מכירה שהכלה מוטע לכירה שהכלה מרובה אף שמקרב בישולו היינו שמוסיף ממימיהו עכ"ד ולפי"ד א"ש דמניס מוועיל יותר לקרב בישולו.

והנה יש לחקור אם מותר לכסות בכלי קדרה העומדת ע"ג כירה או על האש והתבשלה כ"ל, דלפי מה דא"י בחולין ק"ח בסוגי' דניער וכיסה, שהכיסוי פועל כמו יעורר שע"י מתערבים ומתבלבלים כל החלקים, א"כ אסור לכסות בכלי בשבת גם נתבשל כ"ל כמו שאסור להגיס, ולפי הטעם שכתבתי משום שע"י הגסה מתמעבים ומתפרדים החלקים שלא ה"י שולט בהן האש ה"י מקום להחזיר, אך לפת"ש בשם המרכה"מ שיש חלקים רחוקים מהאש וע"י ההגסה מקרב אותם א"כ הכי נמו אסור שע"י הכיסוי מתפשט רחימת המים בכולה ומתבשלים גם החלקים הרחוקים מהאש והכי מתבשר.

ומדברי רש"י ד' י"ח גבי יורה עקורה דפרין דילמח מגיס ופירש"י וכמבשל הו' ביסול מבואר דס"ל דאפי' אינה על האש יש בה משום ביסול, וע"י רא"ש פ' כירה סי"א ובק"ג שם דס"ל דאפי' בעודה רוחפת יש בה משום ביסול אפי' במבשול, ולפי"ד משמע אפי' במבשול כ"ל, דמאי דוחקין דהגמ' לאוקמי בלא נתבשל כ"ל עד דלדין לאוקמי ביורה עקורה וטובה לוקמי בנתבשל כ"ל בפרט בלמח ליורה שרולין שילטבע היטב, ומבואר מד' הרא"ש דמ"ג רש"י במבשול הו' ביסול הוא ל"ד בלמח ליורה רק. כמו כן בכל הדברים, אך האג"ט כתב דכונת רש"י הוא שאסור מדרבנן וכלשון הרא"ש שלפנינו ולא כהנהגה הב"ח שם ע"ש (פב) כתב הגאון מהר"מ בנעט בס' מגן אבות וז"ל. שיעור האפיה היינו כדי שיקרמו פניה ורא"י. דלגבי לחם הפנים סגי בקרימת פנים כדכתבו התוס' לעיל (ד' כ') ובמנחות איתא דאפיה לחם הפנים אינו דומה שבת והרי לענין לחה"פ סגי בקרימת פנים וא"כ ע"כ ז"ל דגם לענין איסור מלאכה דאפיה סגי ל"י בהכי וז"ל בפסחים ד' מ"ח דמקשה ר"י לר"א לדידך קעבר על ל"ח כל מלאכה והרי להוליא מירי חימוץ סגי בקרימת פנים כמבואר בס' חגי"ט ע"כ גם לענין מלאכה נעבר בהכי וכן גבי מבשל כמא"כ חייב משום מבשל ואם כבר בשל כמא"כ מצעו"י ומבשלו בשבת לגמרי נחלקו הפוסקים בס' ש"ח ולכאורה הו"ד באפיו כבר בקרימת פנים וגומר לאפיהו אסור טוב להחזירו דכבר לא יבוא עוד לידי חיכון חלה כמ"ס התוס' שם א"כ כבר קרמו פניו להוליא מהתנור אסור טוב להחזירו דכבר לא יבוא עוד לידי חימוץ ולענין איסור מלאכה קעבר על אפי' השניח (להפוסקים דמתמירים בבישול הה"ד באפי' ודו"ק עכ"ל).

ולענין נמינת פת בתנור עם חסכה עד כדי שיקרמו פני' יש מחלוקת גדולה מה נקרא קרימת פנים אם מה שנגד האש או נגד התנור או שניהן יחד והסכימו שם האחרונים דסגי בלחך מהן והכי לענין חיוב כחב האג"ט דאין נ"מ בזה כלל דהא ר"מ דאמר התם עד שיקרום התחמוץ לקולח מודה לענין לחם הפנים דאינו קרוי לחם עד שיקרמו פנים בתנור וה"ה לענין שבת דלא השיב אפיה. רק לענין נמינת פת בתנור ע"ש עם חסכה דהוא רק איסור דרבנן מודה ר"א דסגי בקרימת התחמוץ אבל לענין שבת דלא השיב אפיה. רק לענין נמינת פת בתנור ע"ש עם חסכה דהוא הטעם דבעינן קרימת כל פני' משום דדפוס מפסיק בין לחם לתנור ובאמת לענין לחמי מודה סגי בקרם התחמוץ וא"כ מכ"ש לענין שבת דחייב בקרם התחמוץ והאג"ט השיג עליו שהרי מפורש בתוס' מנחות ל"ד שהלחם הוא על הדפוסין ובתחון והוא מודבק בתנור וא"כ אין הפסק בין לחה"פ להתנור עכ"ל, ולע"ד ד' האהעו"ז מיושבים גם לר' המוס' דדוקא לחם שהוא גוש אחד אמרינן דאם קרם מלד אחד כבר שלט האש בכולו משא"כ לחה"פ גם אם קרם הלד שנגד האש בהלד השני לא. שלט האש כלל אחר שהדפוס מפסיק ע"כ בעינן שיקרמו כל פני'.

הלד שנגד האש בהלד השני לא. שלט האש כלל אחר שהדפוס מפסיק ע"כ בעינן שיקרמו כל פני'.

שם
מ"ה
ז"ה
ג"ח
מנה
ז"ה
אסור
בבלי
ל"ח
ז"ה
מזין
ז"ל
האש
יה"ג
נגמחו
אסור
דאפי'
מחוי'
וקרה
ז"ל
ז"ל
שנמ'
דס' כן
אריכות
ה יפה
ז"ל
ז"ל
ז"ל
דמכ"ס
ז"ל
שאפי'
בתחין
מרויט
ול שורין
העתיקו
ין חיוב
וו העין
נתבשלו
משום
פסחים

בבב"ל ל ת"י קאמן

סולדת בו ובין יד נכוית, והאריך בזה, ומסיק דמעיקר הדין אין איסור בכלי שני אפילו יד נכוית בו, כיון דלא הזכירו הפוסקים הרי"ף והרמב"ם, ומ"מ קשה להקל באיסור שבת נגד החיי אדם. וסיים דנראה דאין לחלק בין כלי שני או כלי שלישי, ולהחיי אדם המחמיר ביד נכוית אף בכלי שלישי אסור, רק דיש לומר כלי שלישי על הרוב אין יד סולדת בו כל כך, לכן הקילו, וכו' עכ"ד. ודבריו שכתב שלא הזכירו הפוסקים להתמיר בכלי שני שיד נכוית בו צריך ביאור, הלא מהך דינא דאמבטי הנ"ל דאיכא משום בישול אף שהוא כלי שני דהמים לרחיצה הם חמין ביותר, אי"כ בין אם מדינא אסור משום שיש לו כח לבשל, או משום דהחמירו חז"ל גזירה אטו כלי ראשון, סוף סוף מדרבנן ודאי אסור אף כלי שני שיד נכוית בו. וא"כ אמאי כתב החזון איש דלא מצינו בדברי הפוסקים להתמיר בזה.

אבר באמת נכונים הדברים, דודאי להסורבים דאמבטי בכלי שני אסור מדינא דהוא מבשל ממש, אזי אין לחלק בין אמבטי שהוא לרחיצה ובין שאר כלי שני שיד נכוית בו וכדברי החיי אדם הנ"ל. אבל לדעת הפמ"ג ומחצית השקל הנ"ל שנקטו כדברי התוס' דאינו רק גזירה אטו כלי ראשון מדרבנן, אז שפיר יש מקום לחלק דדוקא באמבטי התמירו בו חז"ל, דדרך העולם שיהא לה חמימות הרבה, דכן היה דרכם לחמם הרבה המים שהם לרחיצה, ומיחלף במים שהם בכלי ראשון. אבל סתם מים שהם בכלי שני, אף אם לפעמים יהיה לה חמימות של יד נכוית, מאן ימר דגזרו חז"ל אטו כלי ראשון, ואתי שפיר מה שכתב דלא מצינו בשו"ע ונושאי כלים להתמיר בכלי שני שיד נכוית, ולא הוזכר חומרא זו אלא באמבטי, וא"כ יש לומר דדוקא באמבטי העומד לרחיצה גזרו ולא בשאר כלי שני.

שוב ראיתי בראש יוסף במשנה (שנת מ"ז ע"ב) האילפס והקדירה וכו' שדן בזה אם אילפס הוא כלי שני ומיירי ביד נכוית בו כאמבטי משום הכי מיחזי כמבשל עיי"ש, משמע דגם בשאר כלי שני שיד נכוית בו שייך גזירת חז"ל שגזרו כלי שני אטו כלי ראשון. אבל יש לומר דדוקא באילפס דן להתמיר דגם כן היו רגילין שיהא יד נכוית בו.

הגסה וקירוב בישול

ד (י) **איחא** בגמרא (פלה ל"ד ע"ב) אחד נתן → האור וכו' ואחד "מגיס", כולם חייבין ע"כ. ומובא ברמב"ם (הל' שנת פ"ט הל' ד'), והוסיף ביאור "כולם חייבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצרכי הבישול, הרי זה מבשל. עי' בגמ' (שנת י"ח ע"ב) וברא"ש (שם פ"ק סי' ל"ד) דחייב מגיס איכא דוקא אם עדיין לא נתבשל כל צרכו, ואף אם הקדירה אינו על האש רק הורתה על גבי האש והעבירו מעל גבה, אם מגיס בקדירה חייב משום מבשל עיי"ש, וברא"ש (פ"ג סי' י"ב).

ויש לחקור בחיוב בישול שיש בהגסה, דיש לומר בזה ב' דרכים. א' משום שעל ידי זה מקרב גמר הבישול במהרה, דעיי' הגסה שמגיס בקדירה מהפך המאכל ממעלה למטה ומקרב התבשיל סמוך להאש שתחת הקדירה. ונשמע מזה דכל קירוב שעושה לגמור הבישול, כגון אם מכסה הקדירה בכיסוי קודם גמר הבישול, ועל ידי זה מתרבה החום וההבל בתוך הקדירה ומתקרב גמר הבישול יתחייב ע"ו משום מבשל. וכן כל שאר קירוב שמסייע שיתבשל בקירוב (עי' סי' נ"ו סעיף ד', וסי' נ"ד סעיף ד', ועי' עוד תשובת רמ"א סי' ק"ב), כגון לסתום פי התנור שיש בתוכה קדירה שלא נגמר בישולו, ומה שיש חיוב הגסה גם בהוסר

הקדירה מן האש, היינו משום דעיי' ש התבשיל לדופני הקדירה שנתחמם באש ו זה גם כן מקרב גמר בישולו.

דרך הבישול, ה"ב יש לומר דמה שחייב על הגס שכן דרך בישול להגיס בהקדיר הבישול, חשיב הגסה מחלקי הבישול נראה יותר בדברי הרמב"ם הנ"ל שכתב שעושה דבר שהוא מצרכי הבישול" ר דרך הבישול, ויותר מבואר כן מדברי (שם הל' י"א) וז"ל הסוחט את הבגד עד המים שבו הרי זה מכבס וחייב, ש מצרכי כיבוס כמו "שההגסה מצרכי ע"כ לשונו הזהב, חזינן דלא משו בישול הוא דחייב בהגסה, רק משום בישול, והוי מחלקי הבישול עז

אבר על עצם מה שמקרב למהר גב באמת אין חיוב, והטעם מכיו יוגמר הבישול אף בלא הגסה, י בישול על קירוב זמן הבישול, [ודוק קדירה מעל האש בעוד שלא נתבש או קודם שיעור מאכל בן דרוסאי וז את הקדירה על גבי האש אזי לכולי על מבשל, כיון דבלא חזרתו לא עשה מעשה בישול מחדש. אבל הוא על גבי האש, ובהמשך הבישול רק עושה פעולה שעל ידו לגמור בישולו בזמן קרוב יותר, י מעשה הקירוב בלבד אינו חייב כ ואל חקשה למה שמצינו (עי' מ י"ג) בשופך מים לזרעים דחייב דיש לומר דשאני התם כמו שב (מלאכת זורע ס"ק כ"ג) דעיי' המינ חדשים ביותר ולא קירב צמי' וכמו שכתבנו שם (לוח י"ז). במלאכת דש גבי סחיטת זיתו

בבב"ל ל ת"י קאמן אולמאן טל"א

נתרסקו מבעוד יום לית ביה איסור דש וסוחט
(ע"י ס"י רנ"ז ס"ה, ונמג"ל ס"ס ס"ק י"ח, וס"י ס"ז
ס"ב), אף אם ע"י מעשה הסחיטה בשבת ממחר
הדישה להוציא מהם המשקה, כיון דמאיליו
יזוב המשקה מתוך הפרוי.

ור"פ דרך הב' יובן דברי הרב המגיד (ס"ס הל'
ד') וז"ל ותיוב הגסה, יש מי שכתב
שאין חייב בה אלא בהגסה ראשונה, שאינו
מתבשל מהרה אלא בהגסה זו, אבל משהגיס
בה פעם אחת "דבלא מגיס מתבשל", אף
המגיס פטור דמאי עבר, ולזה נוטה דעת
הרמב"ן (שנ"ט ס"ד וה"א דלמרינן), והרשב"א
(ס"ס ד"ה ומה"א דקאמרינן) ע"כ. ולדרך הא' דחייב
הגסה הוא משום קירוב בישול צ"ע לחלק בין
הגסה ראשונה והגסה שניה, דהלא גם בהגסה
שניה ע"י שמהפך ומגיס בהקדירה מקרב את
התבשיל סמוך לתחתית הקדירה שהוא סמוך
לאש, הרי נתקרב בישולו ויתחייב בה משום
קירוב בישול. ועל כרחך צ"ל לשיטת הרמב"ן
והרשב"א דאין חייב בישול משום קירוב לבד,
אם בלא הקירוב היה גם כן מתבשל כמו שכתב
הרב המגיד בלשונו "דמאי עביר" ור"ל הא
ממילא יתבשל, רק בהגסה ראשונה דכן דרך
בישול להגיס התבשיל והוי מצרכי הבישול,
משום הכי איכא חיוב על הקירוב, וכלשון הרב
המגיד "בהגסה ראשונה שאינו מתבשל במהרה
אלא בהגסה זו", ולשון במהרה שהוסיף עיקר
הכוונה דאין לחייבו על הגסה משום דרך
בישול לבד, רק אם עכ"פ פועל גם קירוב
בישול גם כן, (ע"י לקמן אות כ').

ור"פ זה יובן מה שכתב בהגהות רע"א (ס"י
ע"י ס"ה) בשם הריטב"א (שנועם י"ז
ע"ב) להסתפק בקדירה שעומד ע"ג האש ולא
היה ראוי שיתבשל אלא במשך ב' ג' שעות,
ובא אחד והפך וחתה הגהלים ועי"ז נתבשל

הקדירה מן האש, היינו משום דע"י שמקרב
התבשיל לדופני הקדירה שנתחמם באש על ידי
זה גם כן מקרב גמר בישולו.

דרך הב' יש לומר דמה שחייב על הגסה היא
שכן דרך בישול להגיס בהקדירה בעת
הבישול, חשיב הגסה מחלקי הבישול, וזהו
נראה יותר בדברי הרמב"ם הנ"ל שכתב "כיון
שעושה דבר שהוא מצרכי הבישול" ר"ל שכן
דרך הבישול, ויותר מבואר כן מדברי הרמב"ם
(ס"ס הל' י"א) וז"ל הסוחט את הכגד עד שיוציא
המים שבו הדי זה מכבס וחייב, שהסחיטה
מצרכי כיבוס כמו "שההגסה מצרכי הבישול"
ע"כ לשונו הזהב, חזינן דלא משום קירוב
בישול הוא דחייב בהגסה, רק משום דכן דרך
בישול, והוי מחלקי הבישול עצמו.

אבר על עצם מה שמקרב למהר גמר הבישול
באמת אין חיוב, והטעם מכיון דממילא
יוגמר הבישול אף בלא הגסה, ליכא חיוב
בישול על קירוב זמן הבישול, [נדוקא אם הוסר
קדירה מעל האש בעוד שלא נתבשל כל צרכו,
או קודם שיעור מאכל בן דרוסאי ואח"כ החזיר
את הקדירה על גבי האש אזי לכולי עלמא חייב
על מבשל, כיון דבלא חזרתו לא יתבשל א"כ
עשה מעשה בישול מחדש. אבל אם הקדירה
הוא על גבי האש, ובהמשך הזמן יוגמר
הבישול רק עושה פעולה שעל ידו מקרב למהר
לגמור בישולו בזמן קרוב יותר, יש לומר דעל
מעשה הקירוב בלבד אינו חייב משום בישול].
ואל תקשה למה שמצינו (ע"י מללמ"ט זורע אות
י"ג) בשופך מים לזרעים דחייב משום זורע,
דיש לומר דשאני התם כמו שכתב האגלי טל
(מללמ"ט זורע ס"ק כ"ג) דע"י המים מגדל צמחים
חדשים ביותר ולא קירוב צמיחה בזמן לבד
וכמו שכתבנו שם (אות י"ז). ואדרבה מצינו
במלאכת דש גבי סחיטת זיתים וענבים, דאם

ז"מ מ"ג
בזה אם
בית בו
עיי"ש,
בו שייך
י ראשון.
זמיר דגם
בו.

אחד נתן →
ס"כ כולם
מ פ"ט הל'
ום מבשל,
, הרי זה
רא"ש (ס"ס)
ז אם עדיין
יה אינו על
עבירו מעל
זום מבשל
(ס).

הגסה, דיש
ם שעל ידי
דע"י הגסה
זעלה למטה
זת הקדירה.
זור הבישול,
קודם גמר
זחום וההבל
ישול יתחייב
ירוב שמסייע
ז ד', וס"י רנ"ד
ז ק"צ, כגון
זה שלא נגמר
ז גם בהוסר

במוקדם, אם חייב משום בישול כיון שעשה מעשה לקרב ולמהר בישולו ע"כ, וכן משמע בדברי המאירי (שנת מ"צ) ע"ש. ובאגלי טל (מלאכת זרע ס"ק כ"ז אות ו') וכן בספר אבני נזר (או"ט ס' ע"ג) הביאו לדברי הריטב"א והקשו עלה דבמאי נסתפק אם חייב על קירוב בישול, הא מגיס לכולי עלמא חייב א"כ חזינן דחייב על קירוב בישול עיי"ש שנדחק ליישב. ולפי דברינו אתי שפיר דס"ל להריטב"א דאין חיוב הגסה משום קירוב בישול, אלא משום דהוי מצרכי הבישול, דכן דרך בישול והוי חלק מן מלאכת בישול משום הכי חייב, אבל על קירוב בישול דעלמא באופן דבלאו הכי היה מתבשל יש להסתפק אם חייב או לא. ועי' שו"ע התניא (ס' ע"ה סעיף י') דהכריע דחייב על קירוב בישול.

לכסות הקדירה, בישול עצמות והמוח בקדירת טשאלניט

והלכתא רבתא לשבתא שלא לגלות כיסוי קדירה ולחזור לכסותו כל עוד שלא נתבשל כל צרכו, וכן שלא לקרבו יותר סמוך להאש, דעל ידם מקרב בישולם ומצוי היא בקדירת טשאלניט העומד על האש, ואפילו אם כבר התבשיל (הקטניות ונשר) מבושל כל צרכו יש לדון משום גמר בישול עצמות והמוח שלהם, עי' שו"ת מנחת יצחק (ח"ה ס' כ"ה) מה שצירד להיתר רק אם אין דרכו ללעוס ולמצוץ מח שבצעמות, אבל בלאו הכי איכא בזה קירוב בישול וכהנ"ל. וקצת תמוה דאמאי לא מוזכר דבר זה בפוסקים ובשו"ע דשייך בישול כל זמן שלא נתרככו העצמות.

להוציא קצת תבשיל באמצע בישולו
 (ט) ועל פי דברינו יתיישב מה שכתב הרמב"ם (פ"ג הל' י"א, מונח נביי סוסיי ע"ה)

וז"ל אסור להכניס מגריפה [כף גדול] לקדירה בשבת והוא על האש להוציא ממנה [מאכל] בשבת, מפני שמגיס בה, וזה מצרכי הבישול הוא ונמצא כמבשל בשבת ע"כ. והשיג עליו הראב"ד וז"ל אמר אברהם הפרזי על מדותיו שאסר אפילו להוציא מן הקדירה במגריפה ע"כ. וכתב שם הרב המגיד לבאר דברי הרמב"ם דמייירי בקדירה שלא נתבשלה כל צרכה דוקא, ואם עושה הגסה ממש איכא חיוב משום מגיס וכנ"ל, ומשום הכי אף להכניס מגריפה בתוך הקדירה אסור דגזרו אטו שמא יגיס הקדירה. אבל אם נתבשל כל צרכו דאפילו מגיס ממש אינו חייב לא אסור הוצאה מן הקדירה אלו וז"ד.

ולכאורה יש לתמוה בדבריו דאם איתא דהרמב"ם מייירי בלא נתבשל כל צרכו דוקא א"כ אמאי כתב הרמב"ם לאסור הכנסת מגריפה להוציא מאכל רק משום גזירה אטו מגיס דאינו אלא איסורא דרבנן, הא זה ידוע במציאות דע"י שמוציאין מן הקדירה קצת תבשיל, מתקרב העליון יותר לתחתית הקדירה שהיא סמוך אל האש, ומתקרב זמן גמר הבישול על ידי זה ואיכא חיוב משום בישול ממש. אבל לפי דברינו דאין חיוב הגסה משום קירוב זמן בישול בלבד, דעל קירוב לבד אינו חייב באופן דבלא הקירוב היה גם כן מתבשל, אף דהיה מתבשל רק אחר ב' וגי' שעות, ורק בהגסה חייב משום דמגיס הוי מצרכי הבישול דכן בישול הוא א"כ אתי שפיר דברי הרב המגיד, דהוצאת מאכל מתוך הקדירה שלא נתבשל כל צרכו אסור רק גזירה אטו מגיס, אבל משום קירוב ליכא כיון דממילא היה מתבשל. ועי' במרכבת המשנה מה שנדחק מאוד בדברי הרמב"ם משום דהוי דבר שאין מתכוין ע"כ.

להוציא מים מן דוד מים חמים ע

נתבשל כל צרכו
 ועי' בשו"ת מנחת יצחק (ס"ג ס' קל"ו) ל דוד מים חמים שלא נתבשל כל צרכו דאסור להוציא ממנו מים דעל ידי זה כ בישולו למים הנשארים. ותמוה לי טובא דראיתי בשו"ת חשב האפור (ס"ג ס' נ"ד) בשאלה זו והחליט לאיסור כמו דמצינו מן מן השמן שבנר חייב משום מכבה דמקרו כיבוי, כמו כן בזה מקרב זמן גמר בישולו ולא העיר כלל מדברי הרמב"ם הנ"ל

הגסה על גבי האש להוציא בכף הקדירה

ט ובגוף הדין שכתב הרב המגיד דבן כל צרכו ליכא משום מגיס, להוציא בכף מן הקדירה שהוא על האש עי' במג"א (ס' ע"ה ס"ק מ"ב) כתב דו"י (ס' רנ"ג) כתב בשם הכל בו (ס' ל"ה) חייב משום מבשל, אפילו בקדירה מבוש צרכו, כל זמן שהוא על האש ע"ש, ולכאורה דבריו צ"ע דהאיך אפשר במגיס משום מבשל אם התבשיל כבר כל צרכו, מה יוסיף הגסה בהמאכל. וכב בזה המשנה ברורה (שעה"ל ס"ק קמ"ח) ו אדע הטעם דמאי עדיפא הגסה מבישול וכל הפוסקים מודים דבמבושל כל צרכו משום בישול ע"כ. ועי' בפמ"ג (ס' כ ס"ק א') וז"ל אף על גב דאין בישול בישול אבל הגסה פועלת יותר או מדרבנן עכ"פ (אסור) עכ"ל.

ובספר שביתת השבת (מלאכת מנשל ו פ"א) כתב לבאר דברי הכלבו מה שכתב הר"ן (שנת ו' ע"ג לפי הו מלאכה) לענין צמר ליוורה, שאף על פי העין, דרך הצבעים להגיס בהם תמיד

להוציא מים מן דוד מים חמים שלא נתבשל כל צרכו

ועי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' קל"ז) לענין דוד מים חמים שלא נתבשל כל צרכו, דאסור להוציא ממנו מים דעל ידי זה מקרב בישולו למים הנשארים. ותמוה לי טובא מה דראיתי בשו"ת חשב האפור (ח"ג סי' נ"ד) שדן בשאלה זו והחליט לאיסור כמו דמצינו מסתפק מן השמן שבנר חייב משום מכבה דמקרב זמן כיבוי, כמו כן בזה מקרב זמן גמר בישולו ע"כ, ולא העיר כלל מדברי הרמב"ם הג"ל.

הגסה על גבי האש להוציא בכף מן הקדירה

ס' ובגוף הדין שכתב הרב המגיד דבנתבשל כל צרכו ליכא משום מגיס, ושרי להוציא בכף מן הקדירה שהוא על האש, הגה עי' במג"א (סי' ש"ח ס"ק מ"ג) כתב וז"ל וביי (סי' נ"ג) כתב בשם הכל בו (סי' ל"א) דמגיס חייב משום מבשל, אפילו בקדירה מבושלת כל צרכו, כל זמן שהוא על האש ע"ש, עכ"ל. ולכאורה דבריו צ"ע דהאיך אפשר לחייב במגיס משום מבשל אם התבשיל כבר מבושל כל צרכו, מה יוסיף הגסה בהמאכל. וכבר תמה בזה המשנה ברורה (שעה"ש ס"ק קמ"ט) וז"ל לא אדע הטעם דמאי עדיפא הגסה מבישול ממש, וכל הפוסקים מודים דבמבושל כל צרכו אין בו משום בישול ע"כ. ועי' בפמ"ג (סי' נ"ג מ"ו ס"ק א') וז"ל אף על גב דאין בישול אחר בישול אבל הגסה פועלת יותר או (אפשר) מדרבנן עכ"פ (אסור) עכ"ל.

ובספר שביבת השבת (מלאכת מנשל גא"ר אום פ"א) כתב לבאר דברי הכלבו, על פי מה שכתב הר"ן (שנמ' ע"ג דפי ה"ף ד"ה מלאכה) לענין צמר ליורה, שאף על פי שקלטו העין, דרך הצבעים להגיס בהם תמיד כדי שלא

יחרכו, ומובא במשנה ברורה (שס ס"ק קט"ו) ע"ש. ועל דרך זה יש לומר דס"ל להכלבו דהוא הדין בקדירה שעומד על גבי אש, דדרך הוא להגיסו אף במבושל כל צרכו, כדי שלא יתחרך המאכל שהוא על גבי האש, משום הכי חייב על הגסה אף במבושל כל צרכו עכ"ד.

ולפי זה מותר לכסות קדירה שעומד על האש שכבר נתבשל כל צרכו, אף דקי"ל

בשו"ע (יו"ד סי' נ"ג ס"ג) דכיסוי הוא כמו ניעור והגסה, לא שייך זה בנתינת כיסוי על גבי קדירה כחומרת הכלבו, דהא אינו מציל מחירוף התבשיל, ועי' רע"ב (שנמ פ"ו מ"ג) שכי' וז"ל והמגיס בקדירה והנותן כיסוי עלי גבי קדירה העומדת על האש חייב משום מבשל עכ"ל, ויש לפרש כוונתו בלא נתבשל התבשיל כל צרכו, וס"ל דחייב הגסה משום קירוב בישול משום הכי חייב גם על נתינת הכסוי כיון דמקרב גמר בישולו (עי' לעיל אום י"ט).

ועי' פי דברינו דחייב הגסה אינו משום קירוב בישול בלבד, רק דכן דרך לבשל והוי מצרכי הבישול, שפיר יובן דס"ל להכלבו דאף במבושל כל צרכו, אם הוי דרכו בכך להגיס כדי שלא יתחרך כשהוא על גבי האש, איכא חיוב משום הגסה, ולפי זה יתחייב על מה שמגיס משום דהוי דרך בישול בכך, אף דאין בהגסה משום קירוב בישול כלל, שהרי בהכי ליכא חיוב משום קירוב בישול דכבר נתבשל כל צרכו, וזהו רק לשיטת הכלבו. אבל בדברי הרב המגיד לעיל מתבאר בלשונו דמתבשל במהירות על ידי הגסה ראשונה עיי"ש, ומשמע דרק באופן כזה דמתקרב הבישול הוא דחייב על ההגסה, אבל בלאו הכי אף שהוא מצרכי הבישול ודרכו בכך לא מתחייב, ואם כן כשנתבשל כל צרכו ליכא משום מגיס אף שהקדירה על גבי האש.

הגסה במים

כא) ועל פי דברינו לעיל (אום י"ח) החיוב הגסה אינו רק משום קירוב בישול גרידא, יובן דברי הגאון מקוטנא זצ"ל המובא בשו"ת אבני נזר (סי' נט אום ה'), דליכא כלל חיוב הגסה במים. ולכאורה אם החיוב הגסה על קירוב גמר בישול, אמאי ליכא חיוב הגסה במים. אבל לדברינו דאין החיוב הוא משום דהוי נמי מצרכי בישול מוכן, כיון דבמים אין דרך להגיסו בעת החימום, משום הכי לא מחייב על הגסה במים.

ונראה דעכ"פ איסור דרבנן איכא לכולי עלמא אם מקרב גמר בישולו, אף אם אינו מדרך בישול. ולהפוסקים הנ"ל (סס) דחיוב מגיס הוא משום קירוב בישול לחודיה, ודאי דגם במגיס מים קודם שנתבשל כל צרכו חייב. ועי' לקמן (אום כ"ג) שיעור בישול כל צרכו במים. L

בישול מים ודבר הנאכל חי

כג) כתב הרמב"ם (פ"ט הל' ג') המבשל על האור וכו' דבר שאינו צריך בישול כלל פטור ע"כ. ובפשטות נראה דהיינו דבר שנאכל כמות שהוא חי ואינו צריך לבישול, ומבואר לפי זה דדבר הנאכל חי אין בו משום בישול בשבת, ועל פי זה כתב הגרעק"א בהגהות על השו"ע (סי' רנ"ד מג"א ס"ק ג') דתפוחים שראויין לאכול חיים, אין בו משום קירוב בישול מה"ת עיי"ש.

אבל בפרי מגדים (סי' ע"ח מ"ז ס"ק ו') כתב דפירות שטובין חיים כמבושלין, או אפילו אם ע"י הבישול ישתנה לגריעותא, וברכתו שהכל, יש בו משום בישול מה"ת. ומה שכתב הרמב"ם דבר שאינו צריך בישול "כלל"

ולדינא הנה המחבר (סוסי"י ע"ח סעיף י"ח) הביא לדברי הרמב"ם דאיסור להוציא מן הקדירה בכף, והוסיף דאף כשאינה על האש נמי איסור, ודוקא אם לא נתבשל כל צרכו וכדעת הרה"מ (וע"ע סוסי"י ע"ח ס"ט), והרמ"א הוסיף עלה ולכתחלה יש לזוהר אף בקדירה בכל ענין ע"כ. כלומר אף דנתבשל כל צרכו, וא"כ כל שכן דאיסור להגיס ממש את הקדירה אף שנתבשל כל צרכו ומובן דהכוונה דרק איסורא דרבנן איכא. והטו"ז (סי' ע"ח ס"ק כ"ג) כתב דיש להקל לגמרי בהוצאת מאכל לבד בשכבר נגמר הבישול, ודלא כדברי הרמ"א, והרוצה להחמיר יחמיר במגיס להדיא. אבל מדברי המג"א (סס ס"ק מ"ז) נראה דיש להחמיר כדברי הרמ"א באפשר בענין אחר עיי"ש, והאחרונים [שו"ע התניא (ס"ל), משנה ברורה (ס"ק ק"ז נכס הסמכוים)] נקטו כדברי הטו"ז שאין מקום להחמיר אלא בהגסה ממש, בנתבשל כל צרכו ואינה על האש. ומשמע דכשהוא על האש יש להחמיר וכדברי הכל בו וכדכתב בלשונו "ואינה על האש" [וכן כתב להדיא האגלי' טל (סק"מ) בטו"ז הנ"ל, ועי' במשנה ברורה ס"ק ק"ז ושע"צ ס"ק קל"ו, וקצ"ע], אולם עי' באגלי טל (סס) דכתב לדינא לא קיי"ל כהכלבו [רק משום חומרא] וכתבשיל שנתבשל כל צרכו לא שייך מגיס, אף כשהקדרה עומדת על גבי אש.

להוציא מתוך קדירה גדולה משאלינא ב"י שבת

ועיין שו"ת רדב"ז (מלך ג' סי' ח"א, מונח נכף סמיס אום קע"ה) דאם יש טירחא גדולה להסיר הקדירה מעל גבי האש, [כגון קדירה גדולה מטשאלינט ורוצה להוציא קצת מהוכו בליל שבת] מותר להוציא התבשיל מתוך הקדירה בלי שיסיר הקדירה מן האש, ולסמוך על הפוסקים דליכא מגיס בנתבשל כל צרכו אף כשהיא על האש.

לית ביה משום בישול, אין אנו בקיאי דבר כוון הרמב"ם, דאף דלענין בר בישול מבוך שהכל דטובין חיי ממבושלין, לענין שבת חייב משום דמכל מקום ניחא ליה בכך, ופעולת ניכר במהות המאכל, ואית ביה מחשבת לענין שבת עכ"ד. וכן העלו חתם סופר (סי' ע"ח) להחמיר דאי בישול אף בדבר הנאכל כמות שהוא לענין דבר שאינו נשתנה כלל ע"י ליכא חיוב בישול, וציין החתם סו הרדב"ו (מ"א סי' ר"ג) דס"ל דלא ש בפירות הנאכלין חיים, והניח את ד ע"ש.

ע"כ כל פנים נתבאר דאיכא מחלו הנאכלין חיים אם חייב עליו מ ולכאורה יש לעיין לאותן הפוסקים מחייב בהו משום בישול, הלא ראויין לשנות כמו שהוא חי, חימום ואפילו הכי נראה בפשי עלמא חייב במחמם המים כמו בש"ס (שנת נ"א ע"א, בלה ל"ד ע"י בישול מן התורה, וכן כתב להדיא הל' א') וז"ל המחמם את המים כז קטן חייב משום מבשל ע"כ, וז שאר דברים הנאכלים כמו שהוא משום בישול ממים דאית ביה

וכבר עמד בזה האגלי טל (ס"ט, סס, וסי' י"ט) ותו' וז' בישול מים יש בו ב' דברים, חמים כל כך שיהא ראויין לו שיעור חמימות של יד סולדת אדם השותים משקין חמים, ומבשלן עד שיעלו רתיחה, וז

ע. הגהות אשרי סוף פרק קמא דשבת [סימן טז]:
 י. טור בסימן רנ"ו [סוף הסימן] שם הרמב"ם והתוספות [שם מה ד"ה דוחסין] והרא"ש [שם] פרק ד' דשבת [סימן כ; סמ"ג לאין מה עמוד קלא; סמ"ק סימן רפב עמוד רטו; ספר התוספות סימן רלא ד"ה עמטה]:
 כ. שם [שם ע"ג כ. ג. א.] וכרבי אליעזר [ר"ץ ס"מ, ג ד"ה ממ"י א"ן; מגיד משנה שם א, י, נדעתי הרמב"ם]:

הגהות והערות

ד' ע"י סימן רנ"ז סוף פ"ד: [גדלוני (ס"א)]
 כן נדפס בדפוס אמ"ד, וראה בספרנו ר"ז שם דמין המג"א ללאן, (בדפוס) אינו כבוד לך, ומהדורה דהרמב"ם חס"ב ולמנהגו מק"ץ נדפס (רנ"ו).
 ומהדורה למנהגו מר"ב נדפס (רנ"ד). ח"ל כולל הוסיף לאין ע"י זה ד"ה סוף ג, אך יותר נראה דמקומו כאן:
 [א] כ"ה מהדורה אמ"ד מר"ב (באר הגולה), וכה עמוד סוף סימן רנ"ו וברא"ש שם פ"ד סוף סימן ג. ובדפוס הנוסח "מחור":
 [ב] כ"ה בכל הדפוסים. ח"ל עמוד וברא"ש שם הנוסח "לברוס" (וכן העמק המג"א כספרה ח"ל) ומהדורה בדפוס, ומהדורה דהרמב"ם חס"ב סוף [כפנים]:

[ג] ע"י גדלי יטע, פמ"ג ומקור חיים, דל"טו למג"א שם סוף סימן י"ח, ונראה ששבת כותב מג"א לגדלי ק"ה העמק, וראה ב"י שם עמוד נט סוף ד"ה ומ"ש רבינו, וכמו דף שולן קריה ונפיש בגמלים היו העמק. ח"ל המחלוקת דין שיהיה [לעמק הרי"ף, דלמא ב"י שם עמוד נב ד"ה ומ"ש עמוד סו ד"ה] כחן רבינו, וה"ל ד"ה קמימא בש"ע שם סוף א. וע"י פמ"ג כאן בסוף דבריו דב"י רנ"ו לעמק הרי"ף כד"ן שיהיה:
 [ד] חוק ע"פ פמ"ג, מקור חיים ולבושי שרד, וראה ב"י עמוד סוף ד"ה מחור, ולגיל הערה ג:
 טו) והו מרבי הנוספות והרא"ש שם:
 טז) חוקי מהדורה פלא תקמ"ס, וכו' לגמלי שרד, פמ"ג ומקור חיים, וכן הוא באגוה ככה שם, ועמ"ק זה הגיהו מהמ"ה השקל, רעק"א, מלא הנוספות, האר"ב פרגעלן ולקטו חכ"ן פ"ן מ"י, וע"י ח"ל רבה כ"ה ט"ו ח"ל האגוה שם, פמ"ג יע"י א"ן גמלון ח"י ורבי"ן לגמלם מנעוד יום:

י דמה יחתה להפסידו. אבל כשאנו מונח על הגמלים ממש, לא מנהי כמאלל בן דרוסאי להרכיב ב"י, דהרי אינו מפסידו צמיחו, וכמו שכתבתי סע"ף א' [סימן טז]: **יא אם עבר**. ודוקא כשנתן על גבי האש, שהוא מגולה. אבל כשנתן לחוך המנור ממוסה, אפילו כשר עו ערי בדיעבד, מאחר ה' ד"ס מתיירין לכתחלה (ב"ס עמוד טט סוף דבור ראשון). ועיין מה שכתבתי סוף סימן רנ"ג. [סימן טז] דהוא הדין לכל כיוצא בזה: **יב סביב לקריה**.

פירוש, סמוך לגמלים, דלמא לאן [סימן טז] אסור להרי"ף [שם טו, ז] וסיעמו, כמו שכתב הרב ב"י [סימן רנ"ג] וסוף סימן (רנ"ד) [רנ"ו] י"ו ועיין סע"ף ב' [סימן טז]: **יג אף על פי שאי אפשר וכו'**, דלמשיבי כמו שנתשלו כמאלל בן דרוסאי, דהרי ראוי לזכור ח"י, ולא דמי לזלל בסע"ף ב' דאסור [סימן טז] אף על פי שלפעמים אוכלין אומו ח"י, מכל מקום אין טעו לזכור כמו

הפוסקים י"ו. והוא הדין לכל דבר שאין טוב לזכור ח"י דאסור, וכן כתב בלגודה [שם סימן עג] (ב"י) [דפוס] [דפוס] יע"ר שאין נאכלין [סימן טז] ח"י, לזולן אסור: **יד שמונה דגמור**. וכל שכן שאסור להניחם בשבת סמוך למנור, אפילו קודם שהוסק. ועיין סוף סימן רנ"ג [סימן טז]: **טו פניו המודבקים**. נראה לי דלמשיבא ליה דזה יומר בקל מתקדם, דלמשיבא ליה דנאפו ד שמתקדם סגי, ולכן גבי חררה נמי סגי כשיקרמו פניה שכנגד האש, דשם פשיטא

להם לכחוד דלא כירושלמי, דולאי תלמודינו עיקר. ותו, דלמא כן מאי כוונתם בהפירוש שכתבו על זה, דמי לא ידע שרבי אליעזר מיקל לפי הירושלמי. ותו, דהקמ"ג [לאין מה עמוד קלא] מציא זה הירושלמי כפשיטא"ל שזכר רמ"א בסמוך. ח"ל נראה כוונתם דבתנור לא היו

ע"י ה המודבקים בתנור וכו'. שיהא פוסק ואין חוששין נמשכן מנה. פשיטא"ל או פלאד"ן נ"ך לתת מצעוד י"ס כל כך שיקרמו פניה העליון והמחון והבשל כל מה שכתבו כמאלל בן דרוסאי. ח"ל המנור ממוסה ושק"י או עמון הפת כמנור ונחל"י שם שרי ליתן פת כמנור ח"ל כמי שיקרמו פניה:

מחצית השקל

דעל י"י שהוא שריק אם יפתח התנור יתקשה הבשר, שיצא האויר החום, וזה לא שריק אם מונח על גבי גמלים, אדרבה אם פותח התנור מבע"י הגמלים, ובדלקמן סימן רנ"ט [סוף טז]. מה שאין כן לרמ"א דסבירא ליה כרש"י [שם יח, ב ד"ה וטחה], ומעליותא דשריק דעל י"י זה יש לו הכירא ולא אשאי לחתויר, אם כן הוא הדין כשמונח על גבי גמלים והוא שריק מותר מהאי טעמא, דליכא למיחש כהאי גוונא שמא יחתה, כיון דאית ליה הכירא: [סימן טז] אם עבר כו'. מאחר דיש מתיירין לכתחלה. היינו הפוסקים כרב אשי דבין גדי ובין עז שרי אפילו לא שריק, אם לא בשרא אגומרי, היינו שהתנור מגולה. אי"כ כשהתנור מכוסה אף על גבי שאינו טוח בטיט, סמכין בדיעבד על הני פוסקים להחיר התבשיל, אבל כשר גדי והתנור פתוח, אף על גב דהרמב"ם [שם ג, יג] מותר לכתחלה, דאינו מחתה פן יתחרך, מכל מקום אנו לא סמכין עליו אפילו בדיעבד: [סימן טז] סביב כו'. היינו שהתנור מגולה כו' אסור להרי"ף כו'. וראה ב"י בסימן רנ"ג שבראה שתפס עיקר דעת הרי"ף, דהא הוא דעה קמייתא שם שוררין רנ"ג לתפוס עיקר, ואם כן ליכא למימר סביב הקדרה ממש, ניהו דהקדרה יש לומר דמיירי שמבושלת כל צרכה ומצטמקת ודע לה, מכל מקום קשה למה יתרו הפירות, הא טעם היתר הפירות כתב מ"א בסוף שאלתו זה, כיון שנאכלים חיים הוי ליה כמאלל בן דרוסאי, ומאי מהני, הא להרי"ף אפילו כשהוא כמאלל בן דרוסאי אסור אלא אם כן גרור וקטום. אלא על כרוחן צריך לומר דסביב לקדרה לאו דוקא, אלא סמוך לגמלים, וכיון דאין הפסק בין הפירות ובין האש, מורה הרי"ף דאם הוא כמאלל בן דרוסאי מותר, וכמו שכתב מ"א בס"י ו'. מיהו גם לשון מ"א שכתב סמוך לגמלים, גם הוא לאו דוקא, דהא אויל לפרש דברי הרב ב"י, והרב ב"י הא סבירא ליה בסע"ף א' כהרמב"ם כהא דבשרא אגומרא, ולדידיה הלא כתב מ"א בס"י ו' דאין להחיר אפילו כשהוא כמאלל בן דרוסאי אלא מונח על גבי גמלים ממש, ואם כן צריך לומר מה שכתב כאן סמוך לגמלים ר"ל מצד הגמלים, אך הם דבוקים בגמלים ממש, דהיינו על גבי הגמלים, והלשון לאו דוקא: [סימן טז] אף על פי כו'. וכן כתב באגודה הפשוט יע"ר ח"י צ"צ אסור, (כ"ל: [סימן טז] פ"ו כו'. לאשר דברי מ"א בס"י זה ובס"ק שאחר זה צריך ביאור הובה, לכן אעתיק דברי הש"ס והמצטרף מהפוסקים. ת"ן [שם] ח"י ו' [סימן טז] אין נהנים פת לחוך התנור עם חשכה ולא חררה על גבי גמלים אלא כד שיקרמו פניה, רבי אליעזר אומר כד שיקרמו התחתון שלה. ונתפס הש"ס [א, כ] איהו צד מצריך רבי אליעזר שיקרמו, ומייתי הש"ס

(ב) המודבקים בתנור. צטור [עמוד עג] וברמב"ם [שם ג, יח] כמו, או פניה שכנגד האש. ופירש ב"י [עמוד ע"ד] ואין דלוקה שכנגד האש קאי אמררה, וכן העתיק כאן בשו"ע. ואינו יודע מה הריות צוה, דמרה ופת שניהם דין אחד להם, ובמשהם נשח"י, צ"י איתא בשניהם ח"ל כד שיקרמו פניה מצעוד יוס, רבי אליעזר אומר כד שיקרמו המחתון שלה, איציעא להו [שם ג, א] מחתון היאך דגבי תנור או דלמא מחתון היאך דגבי האור, תא שמע רבי אליעזר אומר כד שיקרמו פניה המדונקין כמנור, פירש רש"י [ד"ה מודבקים] רבי אליעזר לתומא, [שם] דלמא האור ממנה לקרום. ופירשו התוספות [שם ד"ה איציעא] דבעיא, אם קאי רבי אליעזר על דל התנור אם כן פניה דקאמר מנא קמא אפילו בעליון סגי, ואם מחתון דרבי אליעזר על דל האור אם כן רבנן שאמרו שיקרמו פניה היינו כל

פניה. ומיהו צירושלמי [שם פ"א הלכה י] משמע דלהלך צ"ל, דאמר שם ומודה רבי אליעזר בלחם הפנים שאינו קרוי לחם עד שיקרמו פניו כמנור, [שם] משמע דהכא סגי בקרימה כל דהו, אבל בלחם הפנים צע"י קרימא מעליא, עכ"ל. נראה דהתוספות סבירא להו דהן כמנור שזכר הירושלמי אין פירושו האל שכנגד התנור, דהא גם כאן צע"י דל התנור לרבי אליעזר, ומאי מודה בלחם הפנים. ואם תמנא לומר שהירושלמי חולק על תלמוד שלנו צוה, לא היה להם לכחוד לשון ומיהו כו' דמשמע דכן היא המסקנא, ח"ל היה להם כוונתם בהפירוש שכתבו על זה, דמי לא ידע שרבי אליעזר מיקל לפי הירושלמי. ותו, דהקמ"ג [לאין מה עמוד קלא] מציא זה הירושלמי כפשיטא"ל שזכר רמ"א בסמוך. ח"ל נראה כוונתם דבתנור לא היו

ע"י ה המודבקים בתנור וכו'. שיהא פוסק ואין חוששין נמשכן מנה. פשיטא"ל או פלאד"ן נ"ך לתת מצעוד י"ס כל כך שיקרמו פניה העליון והמחון והבשל כל מה שכתבו כמאלל בן דרוסאי. ח"ל המנור ממוסה ושק"י או עמון הפת כמנור ונחל"י שם שרי ליתן פת כמנור ח"ל כמי שיקרמו פניה:

מחצית השקל

כרייתא דקתני בהריא רבי אליעזר אומר כד שיקרמו פנים המודבקים בתנור. ופירש רש"י [ד"ה מודבקים] שזה חומרא, שפנים שכלפן האור ממנה לקרום. וכתב התוספות [ד"ה איציעא] אם כן לפי זה תנא קמא מקיל, ומה שאמר כד שיקרמו פניה היינו איהו פנים שיהיה. אבל התוספות הוכיחו מן הירושלמי [שם פ"א הלכה י] דאדרבה פנים המודבקים בתנור ממארים לקרום, ורבי אליעזר להקל אתי. והטור [עמוד טז] כתב דו"ל, אין נהנים פת בתנור ולא חררה על גבי גמלים כו' אלא כד שיקרמו פנים המודבקים בתנור, או פנים שכנגד האש, עכ"ל. וכתב על זה הרב ב"י [עמוד ע"ד] [אין] אחר שהעתיק דברי הש"ס כנזכר לעיל, ופירש רש"י דלמא המודבקים בתנור מאחר לקרום, ואם כן רבי אליעזר חומרא, ורבי העתיק פירוש התוספות כלל. אחר זה כתב, וכתב הר"ן [שם א, ח ד"ה מח"י אין] דהלכה כרבי אליעזר. וכן כתב הרב המגיד בפרק ג' [משבט הלכה יח] שהוא דעת הרמב"ם. אף על פי שבפירוש המשנה [שם פ"א משנה ח] פסק דלא כרבי אליעזר, איכא למימר דהדר ביה כו', גם רבינו [הטור] פסק כרבי אליעזר, ומה שכתב עד שיקרמו פנים המודבקים בתנור, קאי על הפת, ופנים שכנגד האש קאי אחרת, עכ"ל. ופשוט הדברים משמען דהרב ב"י סבירא ליה דהרמב"ם וטור ור"ן כולוהו כחדא שיטת קיימין, ופסקו כרבי אליעזר דבעינן פנים המודבקים בתנור, וזה חומרא, כפירוש רש"י. ומסתמא גם פה בשו"ע הכי סבירא ליה, כי מהיכי תיתי נמא שחזר בו בשו"ע באין הכרע, דהא העתיק בשו"ע לשון הטור, אלא שביארו יותר מפני הטועים, שהטור העתיק פת וחררה בחד בחד, והרב ב"י חלקן וביאר להדיא, דפנים המודבקים כתב גבי פת, ובחררה כתב פנים שכנגד האש. ומ"א כתב להיפך, שכתב דו"ל, פנים כו' נראה לי דסבירא ליה דזהו יתרו בכל גמרי כו'. והיינו כפירוש התוספות דרבי אליעזר מקיל, ופסקו כרבי אליעזר, ועל פי פירוש זה הניח בצ"ע על רמ"א בס"י שאחר זה, דרמ"א דסבירא ליה דבעינן קרימת שני הצדדים הוה ליה לכחוד בשלשון יש אמרים, כיון דהמחבר סבירא ליה דבחד צד סגי, ואדרבא, הא משמעות ב"י בספרו הארוך [שם] דבעינן קרימת שני הצדדים, ומסתמא גם בשו"ע סבירא ליה הכי כיון דהעתיק לשון הטור כנזכר לעיל, ולא קשה מדי על רמ"א. וכן תמה בספר תוספת שבת [סימן טז] ולע"ז יש לומר דרואי לשון הרב ב"י ודבריו בספרו הארוך מורים דסבירא ליה להרב ב"י דהטור סבירא ליה בפירוש רש"י דפנים המודבקים הוא חומרא ובעינן שיהיה שני הפנים נקרימים, ולכן לא הביא הרב ב"י כי אם פירוש רש"י, והשמט לגמרי פירוש התוספות. אלא

